

Eenige bezwaren tegen de voorwaardelijke veroordeling en hare invoering ten onzent

<https://hdl.handle.net/1874/237344>

A 192 (1892)

EENIGE BEZWARREN

TEGEN DE

VOORWAARDELIJKE VEROORDEELING

en hare Invoering ten onzent.

DOOR

B. W. TH. SANDBERG.

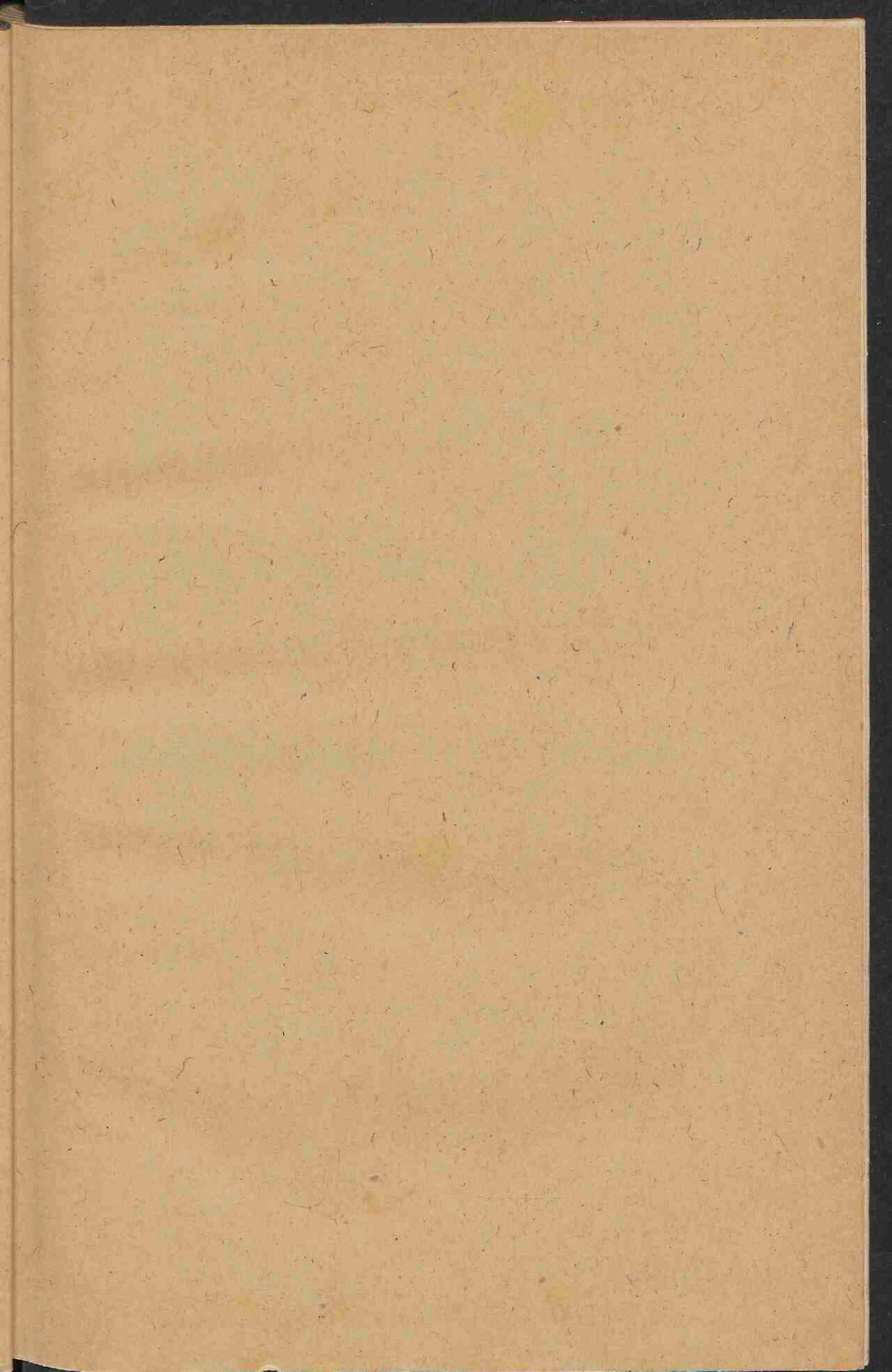

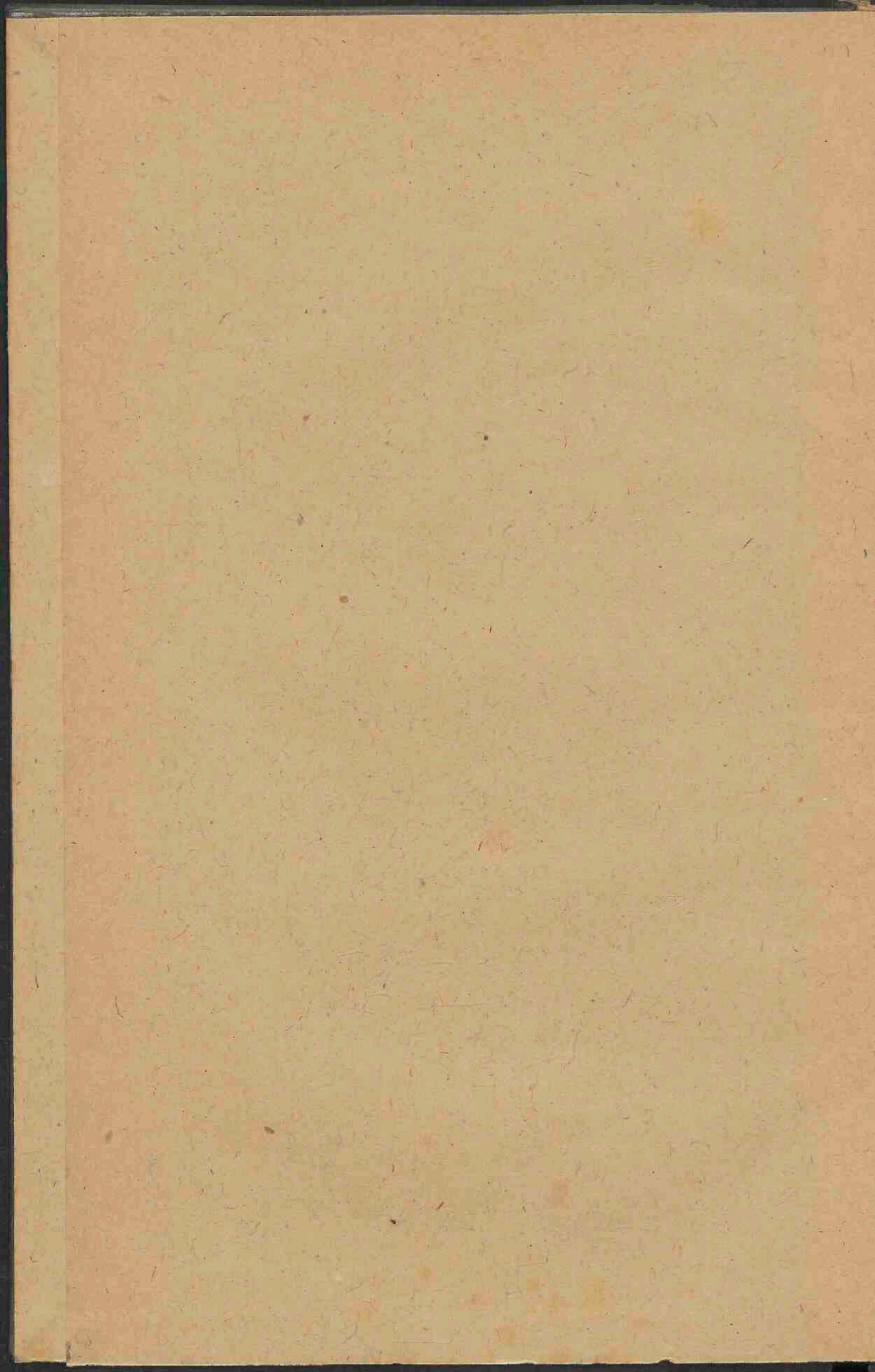
GEDRUKT TER „UTRECHTSCHER STOOMDRUKKERIJ.”

P. DEN BOER — UTRECHT — 1892.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

A. qu.
192

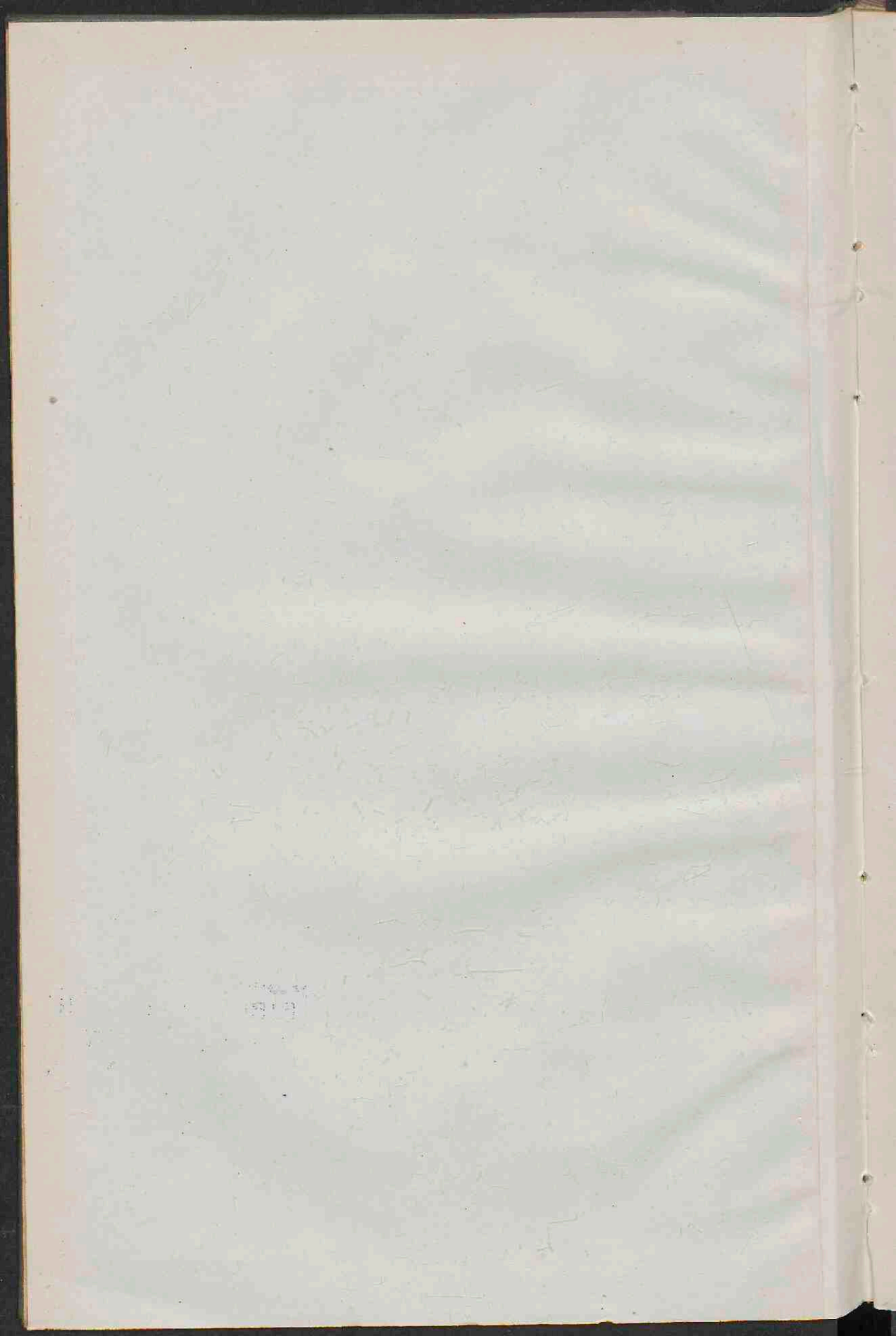

EENIGE BEZWAREN

TEGEN DE

Voorwaardelijke Veroordeeling en hare Invoering ten onzent.

EENIGE BEZWAREN
tegen de Voorwaardelijke Veroordeeling en hare
Invoering ten onzent.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR-MAGNIFICUS

DR. H. SNELLEN,

Hoogleraar in de Faculteit der Geneeskunde,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN

DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op Woensdag den 15^{den} Juni 1892,

des namiddags te 3^{1/2} ure,

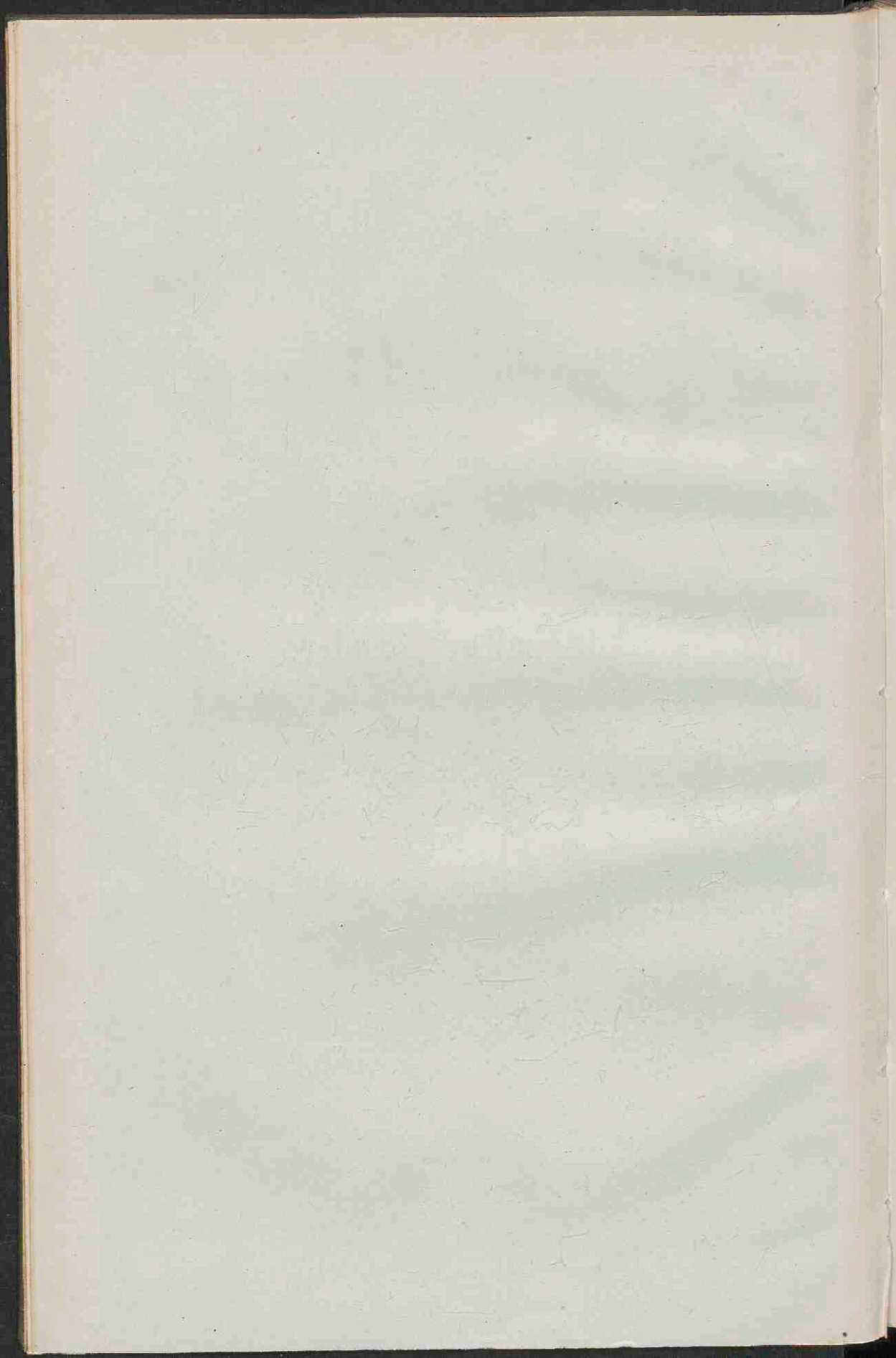
DOOR

BEREND WILLEM THEODOOR SANDBERG.

geboren te Kampen.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Aan mijne Ouders.

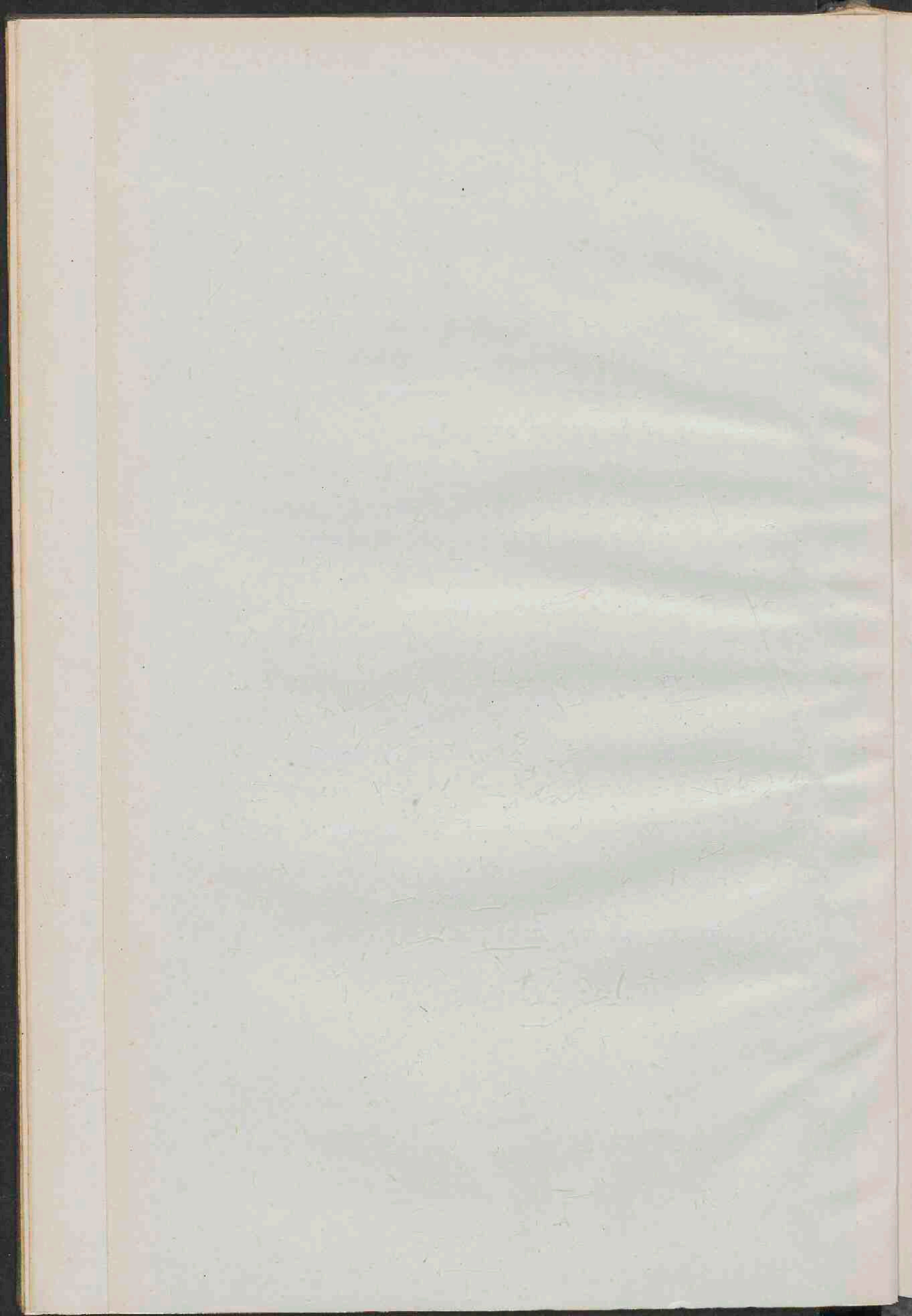

Bij het verlaten der Hoogeschool is het mij een aangename taak U, Hooggeleerden der Juridische Faculteit, mijnen dank te betuigen voor het genoten onderwijs en den steun bij mijne studiën ontvangen.

Bovenal U, Hooggeleerde Pols, ben ik erkentelijk voor Uwe hulp en bereidwilligheid, waarvan ik in ruime mate de bewijzen mocht ondervinden bij de samenstelling van dit proefschrift. Niet licht zal ik de uren vergeten, waarin Gij bij mij de belangstelling voor dit onderwerp ten zeerste hebt opgewekt.

Speciaal ook U, Hooggeleerde Molengraaff, ben ik dankbaar voor het veel, dat ik als oud-lid van het Collegium *Themis* aan U, zijnen Ecre-Voorzitter, verschuldigd ben. De zeldzame toewijding, waarmede Gij ons steeds ter zijde stondt, kan ik niet genoeg op prijs stellen.

Van U, mijne Academische vrienden, behoef ik gelukkig nog geen afscheid te nemen.

Eenige bezwaren tegen de voorwaardelijke veroordeeling en hare invoering ten onzent.

I.

De algemeene beweging, voor eenige jaren ontstaan, ten gunste van de voorwaardelijke veroordeeling neemt meer en meer toe. Op tal van congressen is zij behandeld, in tal van brochures en couranten-artikelen vindt zij uiting en, zooals men telkens verneemt, is hare toekomst verzekerd. Een trouwe bondgenoot heeft ze, overal waar ze optreedt, en wel in hare moeder, namelijk de beweging tegen de vrijheidsstraffen, vooral de korte. „Von allen stimmfähigen Criminalisten sind die kurzen Freiheitsstrafen verurtheilt”, zegt Prof. Berner 1), en verder „Die bedingte Verurtheilung wird siegreich ihre Reise um die Welt machen”, en werkelijk vele criminalisten van naam vereenigen zich hiermee ten volle.

Eene zeldzame eenstemmigheid heerscht er in het oordeel van hen, die voor het eerst kennis maken met deze instelling, die in het kort de volgende strekking heeft: De rechter heeft de bevoegdheid iemand, die een vergrijp tegen de strafwet pleegde, voorwaardelijk te veroor-

1) Nationalzeitung 25 Juni 1889. Vgl. ook o. a. Hand. Ned. Jur. Vereen. 1890 I p. 46, praeadvies van Mr. de Sitter.

deelen, d. w. z. te bepalen, dat de straf, in het vonnis opgelegd, nog niet zal worden ten uitvoer gebracht en, na verloop van zekeren tijd, geheel zal vervallen, indien de veroordeelde zich niet wederom aan een vergrijp tegen de strafwet schuldig maakt. In het tegenovergestelde geval wordt ze ten uitvoer gebracht, en gecumuleerd met de straf voor het nieuwe vergrijp.

Hoewel het slechts onjuist beknopt kan medegedeeld worden, omdat de instelling met zooveel wijzigingen door de verschillende voorstellers wordt voorgedragen, geeft dit toch ongeveer het hoofdbegrip aan.

Men wil er mee bereiken, dat hij, die voor het eerst 1) een vergrijp begaat, niet terstond straf ondergaat, maar juist eenen prikkel heeft om niet weder tegen de wet te zondigen. De straf hangt hem dus gedurende eenigen tijd boven het hoofd, een goed gedrag doet hem er aan ontkomen. Vaak dus zal hij, die eenmaal zich vergreep, door deze kunstige instelling voor altijd op het goede pad worden gebracht. Voorwaar eene schoone gedachte, die den voorstellers van deze instelling eer aandoet! Zij redden den eersteling van eene smadelijke straf, die allicht slechte gevolgen had kunnen hebben voor hem en zijn gezin. Zij richten hem op en doen hem ongedeerd blijven deelnemen aan 't maatschappelijk leven.

Niemand kan het bevreemden, dat men hiervoor sympathie gevoelt en, op deze schoone voorstelling afgaande, propaganda maakt om zoo spoedig mogelijk deze gedachte tot werkelijkheid te brengen.

1) Sommigen laten 't ook nog in latere gevallen toe.

En toch verwachtte men niet zulke propaganda in de volgende bladzijden — die haar ontstaan te danken hebben aan de omstandigheid, dat de beweging van uit de naburige landen ook naar ons is overgeslagen. — Integendeel, ze zullen eenige ernstige bedenkingen bevatten, die m. i. eene oeventueele invoering ten onzent in den weg staan.

Bij den naam van deze instelling zal ik niet blijven stilstaan. De woorden „voorwaardelijke veroordeeling”, al geven zij niet juist het begrip aan, zijn een technische term geworden, die ik ook zal blijven bezigen om alle verwarring te voorkomen.

Voor een overzicht van de voorwaardelijke veroordeeling in de verschillende landen, verwijs ik naar het proefschrift van Mr. Lammers 1). Sedert mocht Bérenger zich verheugen in de aanneming van zijn ontwerp in Frankrijk, dat 26 Maart 1891 tot wet werd verheven.

Men heeft dus thans in België en Frankrijk wettelijke regeling van dit onderwerp en waarschijnlijk zullen ook spoedig andere staten dit voorbeeld volgen. Wel worden hierbij dikwijls Engeland en Massachusetts genoemd, doch als voorbeeld voor ons kunnen de regelingen aldaar weinig dienst doen wegens de geheel andere omstandigheden.

In Massachusetts wordt de veroordeelde eenigen tijd op de proef gesteld — meestal dronkenschap en jeugdige leeftijd komen hier in aanmerking — zijne gangen worden

1) „Voorwaardelijke Veroordeeling”, Amsterdam 1889. Vgl. ook het na het schrijven dezer regelen uitgekomen Proefschrift van Mr. Van Zanten, „de grenzen der voorwaardelijke veroordeeling” Amsterdam 1892, waar een uitgebreid overzicht der wetten en ontwerpen gevonden wordt.

nagegaan door een „Probation Officer” en niet alleen bij nieuw vergrijp, maar zelfs bij slecht gedrag reeds, volgt de straf. Zulk een voortdurend bewaken, daar — zooals het schijnt — mogelijk, zoude ten onzent met groote bezwaren te kampen hebben en is bovendien geheel in strijd met onzen volksaard, met onze begrippen van vrijheid. Voor velen zoude zulk een toestand oneindig veel zwaarder drukken en slechter werken dan eene onmiddellijke toepassing der straf. Waarschijnlijk zou men zich eenvoudig aan dat ondragelijke juk onttrekken door zich naar elders te begeven. Doch veel bezwaren van dit stelsel behoeven hier niet nader aangegeven te worden, omdat ook door de meeste voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling wordt toegegeven, dat zoo iets met onze toestanden niet te vergelijken is. Aschrott, een groot voorstander der voorwaardelijke veroordeeling, deelt als resultaat van zijne uitgebreide studies over het Noord-Amerikaansche strafwezen, bovendien mede, dat de statistische gegevens te onbetrouwbaar zijn, om daaraan een voorbeeld te ontleenen.

In Engeland werd het onderwerp wettelijk geregeld bij de wet van 8 Aug. 1887: „Act to permit the conditional release of first offenders in certain cases”. Ten opzichte van de werking ontbreken voldoende gegevens, vooral voor zooveel betreft den invloed dien ze op de criminaliteit uitoefent. Alleen blijkt uit statistische opgaven betreffende het aantal gevallen van toepassing in het district van Londen en van een vijftal graafschappen, dat de toepassing aldaar steeds eene uitzondering is en voornamelijk geschiedt op jeugdige overtreders en vrouwen.

De wet van 1887 was trouwens slechts eene sanctie, gegeven aan eene sinds lang bestaande praktijk, die ook den eigenaardigen vorm verklaart, dien de instelling aldaar heeft aangenomen en haar tot iets geheel anders maakt dan de voorwaardelijke veroordeeling in België en Frankrijk. Er werd in werkelijkheid geene veroordeeling uitgesproken, maar de uitspraak tot eenen nader te bepalen dag aangehouden, met de mededeeling dat van den beklagde zou afhangen, wanneer ze zou plaats hebben, en de zekerheid dat ze nimmer zou plaats hebben en de strafvervolgving geen verder gevolg zou hebben, wanneer de beklagde zich goed gedroeg. Daaraan werd nu bij de wet van '87 een vastere vorm gegeven. Die zekerheid, dat de uitspraak geheel zou achterwege blijven, wordt nu door de wet gewaarborgd.

Deze wettelijke sanctie van de reeds bestaande praktijk heeft daaraan waarschijnlijk meerdere uitbreiding doen geven, maar er het exceptioneel karakter niet aan ontnomen.

Die praktijk stond trouwens in verband met de eigenaardige discretionnaire macht van de Engelsche rechters, welke hunne bevoegdheid onderscheidt van die onzer tegenwoordige rechters, die niet bevoegd zijn zich van eene uitspraak te onthouden. Ze herinnert meer aan de bevoegdheid onzer vroegere rechters, die veel vrijer waren in hunne handelingen en tegenover de wettelijke bepalingen, die ze dikwijls ter zijde schoven, „om redenen hen daartoe moveerende”. Ware men meer in bijzonderheden bekend met de Oudhollandsche rechtspraktijk, dan zou men wellicht ook daarin reeds voorbeelden vinden van voorwaar-

delijke veroordeeling of opschorting der uitspraak, in den zin der engelsche rechtspraktijk. Dan zou misschien tevens blijken dat die instelling, die men gewoonlijk voorstelt als eene belangrijke inventie van den laatsten tijd, reeds veel ouder is en juist vervallen wegens de veranderde verhouding van den rechter in het geding, die de bevoegdheid tot niet-vervolging deed overgaan op het O. M., dat beter in staat is te beoordeelen of eene vervolging en bestraffing in het publick belang noodig is. Daarom acht ik niet onbelangrijk de aandacht te vestigen op een voorbeeld van zoodanige praktijk in eene voormalige Nederlandsche kolonie, reeds medegedeeld in een onzer tijdschriften 1) maar, naar het schijnt, nog aan de aandacht onzer rechtsgeleerden ontgaan. Het is een vonnis in 1650 uitgesproken in de kolonie Rensselaerswijck in Nieuw Nederland:

„Op verscheyden sware delicten van Claas Andriesz. van Hilversum op 't groot en ernstelick voorbidden van sijn meester Jan Barentsz. Wemp ende deszelfs huysfrou, ende innesiende den hogen noot van deselve, heeft Haer Ed. van desen Gerechte bewogen in 't gene volcht, doch onder expresse conditie van den delinquant.

- 1° dat Claes Andriesz. in geen herberge deser plaetse sal mogen comen, om bier, wijnen ofte gebrande wateren te drincken.
- 2° dat hij met eede sal beloven syn meester ende vrouw, die hij nu heeft ofte krijgen mochte in deze colonie, getrouw te sullen dienen, haer werck getrouwelick

1) Oud-Holland 8ste jaargang p. 80.

waer te nemen ende haer in alles te gehoorsamen, ende niet eerder uyt haer dienst ofte de colonie te mogen gaen voor ende alleer hij deselve nevens den H^r Directeur ende den H^r Patroon van alles hebbe voldaan, vermogens sijn contract ende belofte, ende dat hij hem sal vervoegen op den rustdach des Heeren om Godes H. woort aen te hooren in de plaetse van in de herbergen, ende sijnen overicheyt alle behoerlicke gehoorsacmhcyt te toonen ende te bewijsen.

- 3° dat hij sal mede bij eede beloven niemant in de colonie, hetzij man oft vrouwe ofte eenige bejaerde personen, eenige de minste oorsaeck te geven, hetsy met woorden ofte wercken, daer eenig onheyl mochte uyt ontstaen, ende indien jae, dat hij dan sal voor al sijn vorige delicten openbaer gestraft worden, al waeren al sijn boeten, extraordinarij ladingen van 't gerechte enz. ten vollen betaelt.

Alles 't gene voorsz. is belooft hij Claes Andriesz. buyten banden van justitie in allen deele te voldoen, hetselve strictelick bij eede in presentie van HaerEd. voorn. bevestigende, vermogens sijn eigen handt. Verbindende daervoor sijn persoon ende goederen, die hij nu heeft ofte namaels mocht verkrijgen, hetsy hier te lande, in 't vaderlandt oft elders, sich tot dien eynde submitteerende desen EGerechte en voorts allen Heeren, Hoven, Bancken ende Gerechten geene uytgesondert. Alles cum expensis. Ten welcken oirconde hy desen met sijn eygen handtmerck heeft onderteckent in de colonie Rensselaerswijck, desen 26^{en} Meert A^o 1650".

Wat men met zulke beslissingen beoogde is op veel rationeeler wijze te verkrijgen door de bevoegdheid van het O. M. om dergelijke zaken niet te vervolgen. In Engeland moet men wel bij de oude praktijk volhouden, omdat aldaar de vervolging van staatswege nog uitzondering is en slecht geregeld, daarentegen de privaatevervolging nog regel is, waarbij het publiek belang eener niet-vervolging en bestraffing zich niet anders kan doen gelden dan door de discretionnaire macht van den rechter.

II.

Wanneer men de gronden ter aanbeveling der voorwaardelijke veroordeeling schift, vindt men tweecërlei strekking in de aangevoerde argumenten, die welke *de voortreffelijkheid op zich zelve* van de instelling betreffen, en die welke de strekking hebben de *dringende noodzakelijkheid eener verandering in het bestaande stelsel van repressie* te doen gevoelen. De laatste bewijzen wel is waar niets voor de voortreffelijkheid der instelling en de wenschelijkheid harer invoering, maar worden door velen zoo sterk op den voorgrond geplaatst, schijnen voor velen zoo overwegend, dat het betoog van de voortreffelijkheid der instelling er dikwijls door in de schaduw geraakt, soms schijnt vergeten te worden. Het is als ware men zoo overtuigd van het verontrustende van den toestand, waarin we door het tegenwoordige stelsel van repressie zijn geraakt, dat men elke verandering, reeds omdat het eene verandering is, aanbevelenswaardig vindt

en van oordeel is, dat bij het ellendige van den bestaanden toestand geene verergering mogelijk is, en men dus eene proefneming met iets nieuws veilig kan wagen. Vandaar dat de voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling gewoonlijk beginnen met eene zeer verontrustende schildering van eenen radeloozen toestand, waaruit geene redding mogelijk is zonder verandering van stelsel, waarbij de voorwaardelijke veroordeeling slechts een der middelen is. *Volgens hunne voorstelling neemt overal de criminaliteit op schrikbarende wijze toe en stijgt de recidive voortdurend, en dit als gevolg van het bestaande strafstelsel dat, geheel machteloos tegenover het misdrijf, vooral door de toepassing der vrijheidsstraffen en het overwegend aantal korte vrijheidsstraffen zelfs stelselmatig misdadigers kweekt.* De vraag is echter of die voorstelling juist is en het is opmerkelijk dat zeer velen het onderzoeken en beantwoorden van die vraag onnoodig schijnen te vinden. Zij beschouwen de gegevene voorstelling niet alleen als iets dat geen betoog behoeft, maar zelfs als iets dat algemeen erkend is, althans naar men beweert door alle deskundigen of stembevoegden en dat, niet-tegenstaande de juistheid dier voorstelling, niet alleen niet algemeen is erkend, maar met niet minder kracht wordt bestreden. In werkelijkheid schijnt die voorstelling slechts voor zeer weinige landen te gelden, en ook daar erg te worden overdreven, terwijl de oorzaken, waaraan men ze toeschrijft, meestal zijn aan te wijzen als verschillend van de aangegevene.

De vraag kan echter grootendeels beperkt worden tot ons vaderland.

Ook bij ons wordt herhaaldelijk die voorstelling aange- troffen, zonder eenige poging om hare juistheid te bewijzen. Toch heeft ze voor ons land geenen grond zooals reeds meermalen is opgemerkt zonder dat de voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling zich er om schijnen te bekommeren.

Het argument, dat de criminaliteit ook bij ons evenals elders zou toenemen, wordt dikwijls als een krachtig wapen opgevat. Hoe weinig deze bewering op goede gronden berust is onlangs in den breede uiteengezet door Prof. Pols 1).

Ik zal dus volstaan met hiernaar te verwijzen allen die nog niet hebben ingezien dat de criminaliteit ten onzent vrij constant blijft. Hier is de tegenstelling met het buitenland treffend. De vergelijking b. v. der statistiek van België met de onze geeft stof tot bevrediging over ons strafstelsel, in plaats van tot pessimistische beschouwingen. Wel neemt het aantal overtredingen toe, doch dit komt omdat men meer verbiedt dan vroeger, eene omstandigheid dus die met het al of niet doelmatige van ons strafstelsel niets te maken heeft.

„De recidive zou toenemen” is een vaak gebruikt argument tegen ons strafstelsel, doch ook hier ben ik zoo vrij de gegrondheid ervan te betwijfelen. Het is eene gissing zooals Prof. van der Hoeven heeft aange- toond 2). Men kan ten onzent niet met zekerheid

1) Tijdschrift v. Strafrecht Deel VI. p. 159 en 225.

2) Tijdschrift v. Strafrecht Dl. V p 1 en 121. Over de onbetrouwbaarheid en onvolledigheid onzer recidivisten-statistiek.

uitmaken of de recidive toe- of afneemt, wel is er b. v. bij dronkenschap eene sterke recidive doch hieruit kan geene conclusie getrokken worden, omdat nog kort geleden, vóór de wet van 28 Juni 1881, deze in veel plaatsen niet strafbaar was gesteld en dus van zelf de veroordeelingen daarvoor in ons land betrekkelijk weinig talrijk waren 1). Maar bij diefstal b. v. en tal van andere strafbare feiten is niets uit te maken.

Doch al was het waar, dat ten onzent de recidive toeneemt, zou dit werkelijk een ongunstig verschijnsel zijn? Zoolang de criminaliteit niet toeneemt en ongeveer zooals thans op dezelfde hoogte blijft, zou het dan niet juist een gunstig verschijnsel zijn, zooals in 1872 het toenmalige hoofd van het Engelsche gevangeniswezen op het internationale penitentiare congres te Londen, major E. F. Du Cane zoo terecht heeft opgemerkt, „Moreover, in major Du Cane's opinion, the number of recidivists is not an evidence of the value of any system of imprisonment. He thinks that, to the very threshold of paradise, men will be liable to fall and refall; he even says that his ideal would be to see a hundred per cent of recidivists, for this would demonstrate that it is always the same men who commit crime, that the social plague, far from extending itself, was really limited and localised” 2). Want het bewijst dan juist, dat het aantal

1) Bovendien zou misschien voor deze speciale categorie van aan den drank verslaafden eene andere regeling noodig zijn, in verband met mijn onderwerp doet het echter niets ter zake.

2) Transactions of the international Penitentiary Congress, held in Londen 1872 p. 480.

nieuwe misdadigers vermindert, het zou een lof zijn aan ons repressieve stelsel toegezwaaid, in plaats van de blaam, die men daardoor tracht er op te leggen.

En wat is er nu van de bezwaren tegen de vrijheidsstraffen aangevoerd, vooral tegen de korte vrijheidsstraffen? Men herhaalt eenvoudig wat in het buitenland daartegen wordt aangevoerd, zonder ernstig te onderzoeken of hetgeen men daar beweert, ook hier geldt sedert de nieuwe regeling van ons strafstelsel. Men vergeet, dat ook te dien opzichte onze toestand een geheel andere is.

Te weinig wordt er m. i. door de voorstanders ten onzent op gelet dat *het groote motief*, dat elders voor de voorwaardelijke veroordeeling een argument levert, ten onzent zooveel geringere afmetingen aanneemt. De groote beweging tot vervanging van het bestaande berust aldaar op eene allergebrekkeligste inrichting der vrijheidsstraffen. Niet veel van de talrijke brochures behoeft men te hebben nagelezen om hierdoor getroffen te worden. Om slechts enkele voorbeelden te nemen wijs ik op de woorden van Wach 1) die, hoewel niet tot de voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling behoorende, toch in dezen volkomen gelijk met hen oordeelt. Ik deel deze mee omdat hij in den meest beknopten vorm hunne opvatting weergeeft: „... Aber auch unser Strafvolzug ist unentwickelt, system- und haltlos und zu nicht geringem Theil gesättigt mit verderblichen Elementen. Als schweren Uebelstand empfinden wir den Zustand der kleinen Gefängnisse, Gerichtsgefängnisse oder wie sie

1) Die Reform der Freiheitsstrafe p. 9.

sonst heißen mögen, in welchen es an genügender Aufsicht, Sondernung der Gefangenen, ja vielfach an Arbeit fehlt. Wird doch grundsätzlich in der „Haft“ nicht zur Arbeit gezwungen und werden doch thatsächlich auch Gefängnissträflinge wegen Mangels der nötigen Vorkehrungen in den kleinen Anstalten nicht selten ohne Beschäftigung gelassen. Und die Zahl dieser kleinen Gefängnisse ist groß genug. Preußen allein hat etwa 828 Anstalten welche noch nicht 50 Personen fassen. Das sind die Stätten der kurzzeitigen Freiheitsstrafen. Dort empfangen die Neulinge des Verbrechens in Verderben stiftender Gemeinschaft unter der Leitung ergrauter Sünder die eigentliche Verbrechersignatur. Das viel gehörte Schlagwort von den Elementarschulen des Verbrechens trifft die Wahrheit. In den großen Anstalten hat die Zelle eine sehr ungleiche Aufnahme und Verwendung gefunden. Die Anzahl der Einzelzellen variiert im Verhältnis zur Gesamtbelegziffer zwischen einem und hundert Procent. In Wehlheiden beispielsweise beträgt sie nahezu 100, in Ratibor etwa 50, in Rendsburg gegen 38, in Naugard und Werden 10, in Rawitsch und Brieg 5, in Dietz ein Procent“. Ook wijs ik op de door Prof. von Liszt aangehaalde woorden van Krohne 1), über die Organisation des Gefängniswesens mit besonderer Beziehung auf die kleinen Gefängnisse für Untersuchungs- und kurzzeitige Strafgefangene: „Gearbeitet wird in diesen Gefängnissen fast gar nicht, höchstens etwas Kartoffel-

1) Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaften IX
p. 745.

schalen für die Küche, Waschen fürs Haus und im günstigsten Falle Arbeiten in des Gefangenwärters Garten, wobei es denn auch vorgekommen sein soll, dasz er sie ganz gemüthlich mit auf seinen Acker nimmt, was so lange gut geht, bis gelegentlich ein Getangener entläuft. Wenn nun aber gar die Gefangenen bei den Bürgern der Stadt in Tagelohn gehen zum Holzspalten und Gartenarbeiten, und abends ins Gefängnis zurückkehren mit Tabak, selbst Branntwein, den sie erbettelt oder gestohlen, wenn dann abends in den gemeinschaftlichen Räumen Tabak geraucht, Karten gespielt selbst Branntwein getrunken wird, wo ist da die Grenze zwischen Strafe und Farce? ... Das sind denn doch Zustände ..., die mit einer vernünftigen Rechtspflege und einem geordneten Strafvollzug unvereinbar sind. Diese Zustände finden sich nicht vereinzelt in diesem oder jenem Lande, das ist der Durchschnittszustand der kleinen Gefängnisse in Deutschland, wie die auf eingezogenen Erkundigungen beruhenden Mittheilungen von d'Alinge zur Genüge beweisen; sie finden sich in groszen Staaten so gut wie in kleinen, im Norden und Süden, im Osten und Westen. Was hilft es denn nun, die gröszern Gefängnisse zu reformieren, wenn die kleinern Gefängnisse den Weg zu neuen Verbrechen und zu den Zuchthäusern bahnen"? Deze woorden schrijft Krohne in 1868 en ruim 20 jaren later zegt hij te Hamburg 1): „Gewisz ist im Verlaufe der letzten zwanzig Jahre mancherlei für die Verbesse-

1) Nordwestdeutscher Verein für Gefängniszwesen 21 Vereinsheft Hamburg 1891, p. 86.

ring der kleinen Gefängnisse geschehen; das äuzere Ansehen hat sich bei manchen Gefängnissen gebessert, etwas mehr Licht, etwas mehr Luft, etwas weniger Schmutz; im übrigen aber nehme ich keinen Anstand, zu behaupten, dasz die kleinen Gefängnisse heute noch ebenso wie vor zwanzig Jahren ungeeignet sind zum Vollzuge der kurzen Freiheitsstrafen" 1).

Een gelijkmatig doorgevoerd strafsysteem ontbreekt volgens Wach geheel, de gevangenen zijn er gebrekkig ingericht, er wordt bijna geen geld aan besteed. Hoc ongelijkmatig ook b.v. in Saksen de toepassing der gevangenisstraffen is, leert men uit de omstandigheid, dat in 60 van de 117 Gerichtsgefängnisse in 1885/86 niet is gewerkt. Het verwondert ons dan ook niets, dat Wach, van zulke gegevens uitgaande, uitroept: „So wie es ist kann es nicht bleiben“.

Reeds terstond door deze mededeelingen valt een helder licht op onze straftoepassing, waaraan trouwens ook vrij wat zorg is besteed. De gevangenisstraf, ondergaan in de cel met volkomene isoleering, verhindering van bederf door aanraking met misdadigers, niet te langdurend — omdat zij eene intensief veel zwaardere straf is dan de gemeenschappelijke opsluiting — en daardoor ook niet de geschiktheid voor de samenleving ontnemend, met haren verplichten arbeid, waardoor eene goede gewoonte ontstaat, die ook licht na het ontslag hare nawerking zal behouden, dan de geregelde aanraking met be-

1) Vgl. ook: Bonneville de Marsangy: „De l'amélioration de la loi criminelle en vue d'une justice plus prompte, plus efficace, plus généreuse et plus moralisante.“

schaaftde personen bij de bezoeken en meer dergelijke voordeelen, is ten onzent beter geregeld.

De Hechtenis is uit haren aard eene zachtere straf, omdat zij wordt toegepast op feiten, waarbij van verdorvenheid geene sprake kan zijn en op personen, die geheel ten onrechte tot de klasse der misdadigers zouden worden gebracht. Bevinden er zich zulke misdadigers of verdorven personen onder, dan belet niets ze van de andere afgezonderd te houden, zooals met zekere klasse van personen, b. v. publicke vrouwen dan ook geschiedt, althans in vele gevangenissen en in allen behoort te geschieden. Het is overdrijving van huizen van bewaring te spreken als van eene leerschool der misdaad, waarop toepasselijk zouden zijn de woorden van Garofalo 1): „Tout le monde convient aujourd'hui que la prison est flétrissante, déshonorante, démoralisante pour les délinquants qui ne sont pas encore des misérables et qui gardent un résidu de bons sentiments”. Bezoekt men ten onzent zulk een huis van bewaring, waar de hechtenis wordt ondergaan, dan ziet men dat daar geregeld gearbeid wordt en groote orde heerscht; afzondering van mannen en vrouwen is er zonder uitzondering, terwijl de regel van art. 82 K. B. 31 Aug.'86 Stbl. 159: „in huizen van bewaring moeten de verschillende categoricën van veroordeelden zooveel mogelijk van elkander worden afgezonderd”, ook wat afzondering van jeugdige personen betreft, geene doode letter is. Het ware echter beter eene geheele afscheiding te bewerken, in allen gevalle moest men meer overgaan tot eene zorg-

1) Mitteilungen der Intern. Kriminal. Verein. I. p. 52.

vuldige afscheiding van verdorven elementen. Als er verkeerde kennismakingen in de huizen van bewaring geschieden, is dit een gevolg van slechte toepassing der bestaande voorschriften, en dit is zonder groote bezwaren te verbeteren. Raadpleegde men deskundigen, dan zou men waarschijnlijk vernemen, dat zelfs eene afzondering in de huizen van bewaring zonder groote kosten op eenvoudige wijze tot stand ware te brengen, wanneer men haar voor de tot hechtenis veroordeelden verplichtend maakte. In de huizen van bewaring wordt bovendien ook onderwijs verschaft en geestelijken en anderen verrichten er hunnen arbeid, men ziet dus dat de toestand, dikwijls zoo erg donker geschilderd, geheel anders is dan wordt voorgesteld.

Het is waar, dat tegenwoordig nog te weinig op de afzondering wordt gelet, ik erken het ten volle, maar toch acht ik het nog zeer overdreven dat de hechtenis de laatste vonk zoude uitdooven bij hen, „qui ne sont pas encore des misérables et qui gardent un résidu de bons sentiments”. Men moet niet vergeten het hierboven aangevoerde, dat ze wordt toegepast op personen, die geheel ten onrechte tot de klasse van misdadigers zouden worden gebracht. Een samenzijn van enkele dagen met hen, die ook voor lichte vergrijpen veroordeeld zijn, kan nooit zulk eene plotselinge geheele omkeering van karakter ten gevolge hebben. Ware dit zoo, dan zouden ze — gelet op de klasse, die de meeste vertegenwoordigers in de huizen van bewaring heeft — reeds lang volkomen verdorven zijn door de aanrakingen in hun dagelijksch maatschappelijk leven.

Afschrikwekkenden invloed zou deze straf niet hebben 1), hechtenis zou geene straf zijn! Weinigen zijn er, voor wie die vrijheidsberooving geene straf is en dat getal is nog kleiner sedert de invoering der water- en broodkuur, die ik bij de celstraffen geenszins zou willen verdedigen. Duidelijk is dit te zien uit het feit, dat sedert de invoering dezer kuur de boeten, wier niet betaling hechtenis zou ten gevolge hebben, beter betaald worden 2). Vroeger had misschien deze bewering veel waars, toen er in de huizen van bewaring geen arbeid verricht werd, de water- en broodkuur niet bestond en men gezellig samen een praatje zat te maken. Eene bestrijding en opsomming der vroegere gebreken deert echter de heden-daagsche inrichting niet, daar ze eene geheel andere is.

Eene merkwaardige bevestiging van het door mij be-
toogde vindt men in een stuk dat ongeveer gelijktijdig

1) Zie o. a. Mr. de Sitter, s. c. p. 47.

2) Tot staving dezer woorden het volgende:

Uit de gerechtelijke statistiek en die van het gevangenis-
wezen mocht het mij gelukken over de drie jaren voorafgaande
en volgende op 1886 een procentsgewijze berekening te maken.
Ik ging na hoeveel veroordeelingen tot vervangende hechtenis
waren uitgesproken en hoeveel gevangenen er te dier zake
zijn geweest, met verwaarloozing alleen van het betrekkelijk
geringe getal van hen, die in de gevangenis na de hoofdstrat
ook nog de vervangende straf ondergingen. De procenten zijn
dus niet volkomen zuiver, doch dit doet niets ter zake, omdat
het hier voornamelijk op de verhouding aankomt. Mijn con-
clusie was dat in de drie jaren voor 1886 48 % van het
geheele aantal veroordeelden de vervangende straf ondergingen,
in de drie jaren na 1886 slechts 32 %!

met de discussiën in de Nederl. Juristenvereëning bekend werd en daar nog slechts met een enkel woord werd vermeld. De sterke propaganda voor de voorwaardelijke veroordeeling in Duitschland gemaakt, bewoog de Pruisische Regeering het advies te vragen van de voornaamste magistraten en wel van de voorzitters en de hoofden van het Openbaar Ministerie (Oberstaatsanwälte) van 13 Oberlandesgerichte van Pruisen. Slechts één advies toonde een niet ongunstige stemming voor de nieuwe instelling; maar 12 verklaarden er zich zeer krachtig tegen. Het antwoord van deze laatste op een der gestelde vragen, meen ik hier in zijn geheel te mogen mededeelen omdat het, zoover mij bekend is, hier te lande nog in geen der geschriften over de voorwaardelijke veroordeeling is meegedeeld en omdat het, de gebreken van het gevangeniswezen in Pruisen erkennende, toch de voorstelling daarvan door de voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling in sterke mate overdreven noemt en hoofdzakelijk geuit door personen met den werkelijken toestand niet voldoende bekend, en daarentegen andere middelen tot verbetering voorstelt, die bij ons reeds zijn verwezenlijkt.

Het is het antwoord op de tweede hun gestelde vraag:

Was sich ein Bedürfnis zur Einführung der bedingten Verurteilung geltend gemacht?

Unterfrage a: Kann den anzuerkennenden Mängeln der kurzzeitigen Freiheitsstrafen nicht in anderer Weise abgeholfen werden?

„Die Klagen über völlige Unwirksamkeit der kurzen Freiheitsstrafen seien in hohem Grade übertrieben und

gingen vielfach von Stellen aus, welche mit der praktischen Strafrechtspflege und den wirklichen Zuständen in unsern Gefängnissen nicht hinlänglich vertraut seien.

Ein beträchtlicher Teil der Bevölkerung scheue sich auch vor der kürzesten Gefängnisstrafe und werde nach Erduldung einer solchen sich nach Kräften vor einer neuen Bestrafung hüten. Dies zeige sich bei der praktischen Bearbeitung der Strafsachen und insbesondere der Begnadigungssachen. Der bezeichnete wichtige Teil der Bevölkerung setze sich aus der groszen Mehrzahl derjenigen zusammen, die durch Geburt, Stand, Beruf, Besitz, Ruf und Lebenshaltung sich in einer Stellung befänden, in welcher sie, wenn auch in den bescheidensten Kreisen, Anspruch auf eine gewisse Geltung bei ihren Mitmenschen zu erheben hätten. Diese Kategorie reiche tief hinab bis in die Kreise der Handarbeiter, denn auch der redliche Arbeiter wolle mit Recht sich in seiner Kreisen geachtet sehen und fürchte in dieser Achtung durch eine Verurteilung zu Freiheitsstrafe Einbusze zu erleiden. Unwirksam seien kurzzeitige Strafen allerdings, abgesehen von den Gewohnheitsverbrechern, gegenüber welchen sie kaum in Frage kämen, gegenüber dem nicht ehrliebenden Teile der Bevölkerung, und insoweit sei ein Bedürfnis zur Abhilfe als vorhanden anzuerkennen.

Ebenfalls sehr übertrieben sei die Behauptung, dasz die kurzzeitigen Strafen gerade zu schädlich wirkten, weil sie meist in kleinen Gefängnissen vollzogen werden müssten, in welchen Gemeinschaftshaft bestehe, und weil daher die zum ersten Male wegen geringer Verfehlungen Bestraften durch die Gemeinschaft mit verdor-

benen und verbrecherischen Mitgefangenen sittlich schwer geschädigt würden. Nach den in allen Oberlandesgerichtsbezirken aufgestellten Belegungsplänen würden die kleinen Gefängnisse ausschliesslich zur Vollstreckung kurzer Strafen benutzt; schwerere Verbrecher fänden sich daher in denselben nicht vor. Ausserdem seien die Insassen mit wenigen Ausnahmen im Amtsgerichtsbezirk wohnhafte Personen derselben Klassen, welche in der Freiheit die Umgebung der meisten Verurteilten gebildet hätten, und von denen ein schädigender Einfluss auf die letztern im allgemeinen nicht zu besorgen sei. Die wenigen gefährlichen Elemente, welche sich in solchen Gefängnissen fänden, nämlich einzelne Untersuchungsgefangene und Landstreicher, würden schon jetzt von Mitgefangenen getrennt gehalten, wozu hinreichender Isolierraum in der Regel vorhanden sei. Eine wirkliche Mischung von gefährlichen und unverdorbenen Elementen finde nur in den grösseren Gefängnisanstalten statt, in sofern diese zum Theil auch noch zur Verwahrung kurzzeitiger Verurtheilter mitbenutzt werden müssten. Gerade in diesen Häusern seien aber die Einrichtungen auch hinsichtlich der Zahl der Einzelzellen im allgemeinen bessere, so dass eine Sonderung der Gefangenen sich in gewissem Umfange durchführen lasse. Jugendliche Verurtheilte mit einigermassen längerer Strafzeit würden in besondern Stationen vereinigt, die zu ganz kurzen Freiheitsstrafen Verurtheilten aber gemäss § 32 des Gefängnisreglements vom 16. März 1881 von Erwachsenen getrennt und in besondern Räumen untergebracht. Auch die räumliche Trennung der Geschlechter sei selbstverständ-

lich durchgeführt. Wenn vereinzelte Schriftsteller die kleinern Gefängnisse als Brutstätten des Lasters und der sittlichen Verderbnis schilderten, so könne dies, soweit sich der Vorwurf auf Preuszen beziehe, hiernach nur auf unzureichende Bekanntschaft mit den wirklichen Zuständen in diesen Anstalten und mit den zur Aufbesserung des Gefängniswesens in den letzten zwanzig Jahren aufgewendeten Anstrengungen zurückgeführt werden. Gleichwohl sei anzuerkennen, dasz die Zustände in der angegebenen Richtung noch keineswegs befriedigend seien. Unerfindlich aber bleibe, wie hieraus ein Schlusz auf die Nothwendigkeit der „bedingten Verurteilung“ gerechtfertigt werden könne.

Seien die Strafen unwirksam und die Gefängniseinrichtungen ungenügend, so ergebe sich hieraus lediglich die Nothwendigkeit, beide zu verbessern, nicht aber ein Grund, die Strafen abzuschaffen. Letzteres würde heissen, etwas mangelhaftes durch ein Nichts ersetzen wollen. Eine solche Abschaffung würde aber in der bedingten Verurteilung liegen, da diese an die Stelle des Vollzuges der Strafen, die bloße Drohung mit dem möglichen Vollzuge zu setzen beabsichtige, und da ihr Wert nach der Ansicht ihrer Verteidiger gerade darin beruhen solle, dasz sie die kurzen Freiheitsstrafen in möglichst weitem Umfange in Wegfall bringe.

Eine Aufbesserung des Strafvollzuges sei nach der allgemeinen Ansicht der Sachverständigen sehr wohl ausführbar und zwar hauptsächlich durch möglichst vollständige Durchführung der Einzelhaft und Festsetzung besonderer Verschärfungen für ganz kurze Freiheitsstrafen,

namentlich von Kostschmälerung. An der vollen Durchführung der Einzelhaft hätten bisher wohl überhaupt nur finanzielle Bedenken gehindert, welche mehr und mehr zurücktreten würden je weiter inzwischen bei den auszuführenden Bauten, wie dies thatsächlich in der preussischen Justizverwaltung geschehe, die Zahl der Einzelzellen gefördert werde. Seien die angedeuteten Verbesserungen erreicht, dann werde auch den kurzen Gefängnisstrafen die grösztmögliche Wirksamkeit unter voller Berücksichtigung des Besserungszweckes verliehen sein, so dasz jeder Grund für den Wunsch nach ihrer Beseitigung fortfallen würde. Gegen vollständig verderbte und verstockte Individuen aber für leichte Delikte unbedingt wirksame Strafen zu erfinden, werde immer eine ungelöste Aufgabe bleiben, die am wenigsten durch die „bedingte Verurteilung“ gelöst werden würde.“

Ziehier het eenstemmig oordeel van mannen uit de praktijk, van de hoogste rechterlijke ambtenaren in Pruisen, wier jarenlange ervaring hen in staat stelt den werkelijk bestaanden toestand te kennen en aan hunne uitspraak kracht geeft. En dat ze niet de eenige zijn, wier bekend geworden oordeel de telkens herhaalde verzekering van de voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling, dat *alle* deskundigen, *alle* stembevoegde criminalisten hun oordeel over de korte vrijheidsstraffen deelen, zonderling doet klinken, werd op nieuw in Duitschland bewezen door de discussien verleden jaar gehouden in de „Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen“, dezelfde die in 1890 met nagenoeg algemeene stemmen de voorwaardelijke veroordeeling ver-

wierp. In 1891 was aldaar aan de orde gesteld de vraag: „Ist der Ansturm auf die kurzen Freiheitsstrafen ein berechtigter?“

Als praeadviseur trad op de „Erster Staatsanwalt“ te Göttingen, Heinemann, die zijn antwoord samenvatte in de twee volgende stellingen:

- 1° Die Vorherrschaft der kurzen Freiheitsstrafe in der heutigen Strafrechtspflege ist — in soweit von einer solchen Vorherrschaft überhaupt die Rede sein kann — eine selbstverständliche: sie hängt nicht wesentlich mit der besonderen Milde des Gesetzgebers oder des Richters zusammen.
- 2° Die gegen die Wirksamkeit der kurzen Freiheitsstrafe erhobenen Vorwürfe beruhen auf unhaltbarer Anschauung von Wesen und Zweck der Strafe.

Die kurze Freiheitsstrafe entspricht ihrem Zweck; geeignete Ersatzmittel giebt es nicht.

De discussiën liepen niet ten einde, zoodat de voortzetting en stemming werden aangehouden tot de in dit jaar te houden vergadering, maar bij die discussiën bleek reeds dat velen het met den praeadviseur eens waren, al ontbrak het niet aan levendige bestrijding 1).

Kan dus aan de tot nu besproken argumenten ten voordeele der voorwaardelijke veroordeeling geene groote beteekenis worden toegekend, evenzoo is het gesteld met andere, zooals de bewering, dat het feit dat iemand „gezetten“ heeft op hem eene onuitwischbare smet werpt.

1) Vgl. Nordwestdeutscher Verein für Gefängniswesen 21 Vereinsheft. Hamburg 1891, p. 4, 26 - 100.

Te weinig wordt er m. i. op gelet, dat niet het feit „gezetten te hebben” maar het vergrijp zelf reden tot eene smet geeft. Straf is, of moet zijn het onmiddellijk gevolg van een vergrijp en geen wonder dat, als de rechter het vergrijp openlijk geconstateerd heeft en dus straf is gevolgd, deze juist daardoor als eene zekere smet wordt beschouwd.

Overigens onberispelijke personen, die ongelukkigerwijze door onvoorzichtigheid of eene andere reden in hechtenis kwamen, zullen bemerken, dat die „smet” niet zoo groot is, dat voornamelijk het feit zelf de hoegrootheid van de „smet” bepaalt.

Ernstiger is het bezwaar, dat ook tegen de celstraffen geldt — en wel daartegen nog met meer recht —, dat de veroordeelde zijne kostwinning voor zich en zijne familie verliest. Hierbij dient wel in 't oog gehouden te worden, dat ook hij zelf wederom door het vergrijp, dus door eigen schuld, zich in deze ellende stort. Bovendien moet men niet vergeten dat hij, door de bekendheid met dit gevolg van zijn vergrijp, eenen prikkel te meer heeft om zich goed te bedenken, voor hij daartoe overgaat. Verder dient opgemerkt, dat in de hechtenis alle opbrengst van zijnen arbeid, in de gevangenis de helft daarvan in eigen beurs vloeit. Hij zelf is dus dikwijls in de gelegenheid door ijver en inspanning eenigszins dit nadeel te vereffenen.

III.

Niettegenstaande deze tegenwerpingen blijf ik erkennen dat er zich gevallen voordoen waarbij dit bezwaar niet kan worden opgeheven 1), dat eene betrekking kan worden verloren, dat dikwijls de dagelijksche arbeid, b. v. als deze veldarbeid is, in de gevangenschap niet kan worden ten uitvoer gebracht — doch mag dit bezwaar gelden? Mogen wij om deze bezwaren te voorkomen meegaan met hen, die den beklagde voorwaardelijk willen veroordeelen? Daarmee komt men tot de eigenlijke vraag over de inwendige verdiensten der voorwaardelijke veroordeeling als middel tot beteugeling der criminaliteit. Is ze aanbevelingswaardig op zich zelve, onverschillig of ons tegenwoordig stelsel goed of slecht werkt? Zou ze werkelijk eene verbetering zijn? Het zou verkeerd zijn van de stelling uit te gaan dat ons stelsel voor geene verbetering, geene hoogere ontwikkeling vatbaar is. Maar hier vangen juist de bezwaren aan, die hare verwerping, als ondeugdelijk op zichzelf, raadzaam maken.

Het eerste en ernstigste gevaar nu is, dat zij de zedelijke werking van de strafwet zal schaden, datgene zal verijdelen, wat men tracht te verkrijgen door een feit strafbaar te stellen. Zonder in eene beoordeeling der

1) Toch dient ook hier niet een lichtpunt uit het oog verloren te worden. Aan de kroon is immers het heerlijke recht toegekend, juist in de gevallen dat de toepassing der strafwet tot te groote hardheid zou leiden, door gratie dit kwaad op te heffen.

strafrechtstheorieën te vervallen, moet men toch aannemen, dat de strafwet, als ze met straf bedreigt, dat niet doet alleen om het genot van te kunnen straffen, dat ze het doet om aan een verbod of gebod meerdere kracht bij te zetten, de naleving van haar voorschrift beter te verzekeren en dat ze zich daarvan eene bepaalde zedelijke werking voorstelt, hetzij dan bevrediging van het rechtsgevoel, hetzij voorkoming van de overtreding, hetzij iets anders. Die zedelijke werking wordt echter verijdeld, als de bedreiging niet ernstig gemeend is, of althans beschouwd wordt als minder ernstig gemeend.

Er is een oude regel, ontleend aan het practische leven, wiens toepassing de basis is van veel maatschappelijke verhoudingen, wiens toepassing nog dagelijks in de school, in het huisgezin, in één woord overal goede vruchten draagt. Op dien regel wensch ik hier te wijzen, omdat hij ook in deze materie zijnen gewichtigen invloed dient te behouden: Als men zijnen ondergeschikte, die eene handeling verrichtte waarover men ontevreden was, dreigt bij herhaling daarvan hem b. v. uit den dienst te zullen wegzenden en, zoo dergelijke handeling wederom gepleegd is door dien ondergeschikte of door een van hen, die bij de bedreiging tegenwoordig waren, men deze toch niet uitvoert, verslappen het gezag en de eerbied, in eene dergelijke verhouding onmisbaar.

Deze erkend goede oude regel, *dat men mild moet zijn met zijne bedreigingen, streng echter met de uitvoering daarvan*, wordt nu door de voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling eenvoudig overboord ge-

worpen, de boven alles noodige eerbied voor de strafwet wordt door hen op een wankelend voetstuk geplaatst, en dit mag met recht bedenkelijk genoemd worden.

Dit geldt vooral voor de wijze waarop men hare invoering hier te lande verlangt. Daarbij herinnere men zich het boven reeds terloops aangestipte, namelijk dat men den rechter de *bevoegdheid* wil geven tot eene voorwaardelijke veroordeeling over te gaan. Men wil dus dat deze in de gevallen waarin hij meent, dat de beklagde, hetzij door vroeger goed gedrag, hetzij om andere redenen, waarborgen geeft met succes er aan onderworpen te zullen worden, de nieuwe instelling mag toepassen. Toch zijn er onder de voorstanders tweeërlei stroomingen op te merken:

De eerste wil eene beperking tusschen enge grenzen. Slechts in uiterst zeldzame gevallen zou aan dit beginsel toepassing mogen worden gegeven. Ik zou deze richting, in tegenstelling met de andere, de Engelsche willen noemen, want feitelijk is de rechter in Engeland met de toepassing van het, zooals we zagen, met de voorwaardelijke veroordeeling eenigszins overeenstemmende stelsel zeer voorzichtig. Vond deze meening ingang, dan zouden grootendeels die gevallen getroffen worden, waarin nu de gratie verleend wordt, of zou kunnen helpen. De macht heden aan de Koningin gegeven zou voor een aanzienlijk deel op de rechterlijke macht worden overgedragen. Daargelaten andere bezwaren, verdient het toch wel de aandacht dat daar, waar nu eenheid bestaat, langzamerhand ongelijkheid zou ontstaan, omdat bij de verschillende colleges uiterst verschillend over de toepassing

zal worden gedacht. Ik vond hiervan een treffend voorbeeld in België waar, hoewel er de ruimere opvatting wordt gehuldigd, nog verscheiden colleges en rechters zich geheel van de toepassing onthouden. De vraag, wel eens geuit naar de wenschelijkheid en de mogelijkheid om aan de gratie voorwaarden te verbinden, zou mij te ver voeren en blijve hier dus buiten bespreking.

De ruimere opvatting, het best de Belgische te noemen, heeft juist de tegenovergestelde strekking en helt er in de praktijk zeer naar over, bij de meeste eerste vergrijpen het stelsel in toepassing te brengen. Wel wordt dit niet altijd door de voorstanders gezegd, doch als men ziet, dat zij hunne lieveling juist trachten aan te prijzen om de talrijke korte vrijheidsstraffen te voorkomen, om die, met al hunne niet weinig overdreven gebreken, te vermijden, dan begrijpt men, dat de bedoeling niet anders kan zijn dan in ruime mate de voorwaardelijke veroordeeling toe te passen. Als men b.v. de motieven, gebleken uit de memorie van toelichting en de beraadslagingen voor de Belgische wet ziet, kan men niet meer aan de juistheid van het bovenvermelde twijfelen. En het is deze ruimere opvatting, die men vooral bij ons als wenschelijk voorstelt.

Welke zijn echter de gevolgen van dat stelsel zoo hemelhoog aangeprezen? Zoodoende sluipt een bederf in de strafwet, dat gevolgen heeft verder strekkende dan men bij eene oppervlakkige beschouwing zou kunnen denken. Men vestigt bij het volk de overtuiging „eenmaal is geenmaal”, wanneer de wetgever als het ware een stilzwijgend verlot, eenen voorafgaanden afaat voor eenen

eersten misstap geeft. Geene holle phrase is de bekende uitdrukking: „il n'y a que le premier pas qui coûte” en de persoon, die dan wegens zwakheid der strafwet tot eenen eersten misstap is overgegaan, zal misschien wel in bedwang worden gehouden, zoolang de termijn voor de tenuitvoerlegging der voorwaardelijke veroordeeling niet verstreken is, maar 't blijft ook voor het latere leven van velen nadeelig, dat ze eenmaal tot dien stap zijn overgegaan.

Misschien zal men dit alles overdreven vinden en wijzen op het bestaan van eenen verstandigen rechter, die zich wel degelijk goed zal bedenken voor hij tot de toepassing overgaat. Doch hoe zal het in de praktijk gaan? Hoe dikwijls zal de rechter iemand, die voor het eerst met de strafwet in strijd is gekomen, als zedelijk zóó laag staande beschouwen, dat de voorwaardelijke veroordeeling voor hem niet meer nuttig zou werken? In een onnoemelijk groot aantal gevallen zal de rechter dus tot de voorwaardelijke veroordeeling zijne toevlucht nemen. En die ruimere toepassing, die groote kans om aan de straf te ontgaan, zal de klem van de strafbedreiging verlammen. En het noodzakelijk gevolg zal zijn toenemende overtreding van de strafwet.

Tot staving dezer beweringen meen ik te kunnen wijzen op feiten, op cijfers, die voor zichzelf spreken. Op cijfers uit diezelfde statistiek, die terstond na hare openbaarmaking als een ware triomf door de voorstanders, speciaal door den voorsteller der Belgische wet den minister Le Jeune is begroet. Men wees op de gunstige resultaten van het stelsel, maar behield een verstandig

stilzwijgen over de *hoofdzaak*, *het hoofddoel*, dat men zich van de wet had voorgesteld:

Bij de behandeling van het ontwerp wees de minister Le Jeune op de onrustbarende wijze waarop de criminaliteit in België toenam. Z.E. zeide dat, bleven de omstandigheden, zooals ze op dat oogenblik waren, ongewijzigd, in het jaar 1890 het aantal veroordeelingen, uitgesproken door de tribunaux correctionnels, dat in 1870: 10.903 en in 1880: 17.677 was, op 28.000 zou komen. „Il n'y a aucune raison pour que cette progression s'arrête, si l'on n'y porte point de remède et continuée dans la même proportion elle nous conduira en 1890 au chiffre de 28.000 1).

Wilde men dat heillooze resultaat voorkomen, dan was eene krachtigere bestrijding van het misdrijf noodig dan met het bestaande stelsel mogelijk was en die krachtigere bestrijding verwachtte hij van de voorwaardelijke veroordeeling. Dat dit werkelijk de strekking van zijn voorstel was, blijkt ook uit hetgeen anderen aanvoerden. Welke indruk door het ontwerp en de beraadslagingen in de Kamer gemaakt werd, geeft het senaatslid M. Montefiore Levi weer, als hij zegt: „Je crois que le ministre fait une bonne et généreuse tentative et j'ose espérer qu'elle sera suivie de résultats importants au point de vue de la diminution de la criminalité” 2). Wel werd reeds toen gewezen op het

1) Annales Parlementaires, Chambre des représentants. 9 Mai 1888, p. 1241.

2) Sénat. Annales Parlementaires séance du 24 Mai '88, p. 435.

gevaar, dat men er de kracht der strafwet door zoude verzwakken, maar dit was eene ijdele vrees! Integendeel ze zou worden versterkt. „La condamnation conditionnelle affaiblirait l'efficacité de la peine?” vroeg de heer Guillery, oud-president der Belgische Kamer en zijn antwoord luidde: „Je ne puis l'admettre. Elle est plus juste, elle sera plus efficace. La menace est plus grave que la peine, elle aura une action préventive plus considérable”!

Met dergelijke krasse affirmatiën werd de invoering in België doorgedreven. Toch schijnen velen er zich niet dan aarzelend voor te hebben verklaard. Daaruit toch laat zich waarschijnlijk verklaren de invoeging bij amendement van eene bepaling, dat de regeering jaarlijks aan het wetgevend lichaam verslag zou doen van de resultaten. Daaraan hebben wij de twee rapporten te danken over de werking der voorwaardelijke veroordeeling in België, het eene over de eerste 19 maanden, het andere over het jaar 1890. Daaruit blijkt, dat de minister Le Jeune nog altijd even gunstig over de door hem gepatrocineerde instelling denkt, nog steeds de beste verwachtingen heeft van de toekomst. „L'expérience dès maintenant acquise fait bien augurer de l'influence que l'institution de la condamnation conditionnelle exercera sur la répression pénale.” Opmerking verdient echter, dat hetgeen hij mededeelt alleen betrekking heeft op eene gunstigere verhouding bij de recidive, dat hij *de hoofdzaak, de vermindering der criminaliteit*, laat rusten of in de toekomst verschuift. Toch gaf het rapport over het jaar 1890 dat, volgens zijne sombere voorspellingen, als men de voorwaardelijke veroordeeling niet aannam

wel 28000 veroordeelingen zou leveren, als vanzelf aanleiding het succes der instelling tot voorkoming van dat dreigend onheil aan te toonen. De reden van zijn stilzwijgen op dat punt is duidelijk. Wat de heer Guillery en zijne geestverwanten onaannemelijk achtten „que la condamnation conditionnelle affaiblirait l'efficacité de la peine” had zich op de droevigste wijze verwezenlijkt. Het getal van 28000 werd niet alleen bereikt, maar zelfs met vele duizenden overschreden. Het kwam op 36600! Zwaarder slag kon de voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling moeilijk treffen. Het is dus zeer verklaarbaar, dat de minister er de aandacht niet op vestigde, maar liever zijne hoopvolle verwachtingen op de toekomst bouwde en liever het licht liet vallen op de gunstige verhouding voor zooveel betreft de recidive.

Prof. Pols 1) die het eerst op die ongunstige cijfers van de veroordeelingen wees, toonde tevens het zonderlinge aan van de berekeningen van den Belgischen minister voor zooveel de recidive betreft, en in eenige hoofdartikelen van het Weekblad van het Recht werd dit door de Redactie nader en meer in detail besproken en aangetoond 2). Het is dus onnoodig dit te herhalen. Wel heeft men getracht den indruk daarvan te verzwakken en te ontkennen dat de voorwaardelijke veroordeeling aan die toeneming haar aandeel had. Zoo schijnt de schrijver van een hoofdartikel in het Vaderland 3)

1) Weekblad van het Recht n°. 6116.

2) Weekblad van het Recht n°. 6136, 6137, 6141, 6150 en 6151.

3) Zondag en Maandag 17 en 18 Januari 1892.

niet onגעncigd, haar aan eene vermeerdering der bevolking toe te schrijven. „Men moet” dus leest men „in de eerste plaats de sterk gestegen bevolking in aanmerking nemen, die misschien — de juiste cijfers staan ons niet ten dienste — aantoot, dat de evenredige vermeerdering der veroordeelingen niet zoo bijzonder groot is”. Vooreerst is het zeer gewaagd dit te zeggen als men de cijfers niet weet die toch zeer gemakkelijk waren te vinden. Bovendien is op eene sterke vermeerdering der bevolking gerekend, omdat van 1870—1880 het aantal veroordeelingen met 6.774 vermeerderde en de minister bij de schatting voor 1890 wel degelijk de factor „vermeerdering van bevolking” in acht moet hebben genomen, want hij rekende de vermeerdering van het aantal veroordeelingen op 10.323! Ik kan dus aan die bewering geene waarde hechten, te meer daar mij uit de cijfers bleek, dat de vermeerdering der bevolking volstrekt niet in gelijke verhouding staat met de vermeerdering der criminaliteit. In de laatste jaren is de bevolking niet zoo plotseling bijzonder toegenomen, want deze was in 1890: 6.147.041, in 1880: 5.520.009, in 1870: 5.087.105, dus eene vrij gelijkmatige vermeerdering waarop men tamelijk zeker kon rekenen.

Argumenten tegen het bovengenoemde „eenmaal is geenmaal” ingebracht, als zoude de criminaliteit niet vermeerderen, omdat men toch nooit van te voren zeker is of men er met eene voorwaardelijke veroordeeling af zal komen, vallen tegenover zulke sprekende cijfers der praktijk geheel in 't niet. Bovendien, men had het kunnen voorzien, toen men, nevens den toch reeds bestaanden

prikkel van hoop op niet ontdekking, ook nog dien van hoop op voorwaardelijke veroordeeling bij ontdekking verleende. Het is een treurig verschijnsel, dat bij velen het zedelijk gevoel niet sterk genoeg is, om hen van een vergrijp af te houden en dat daarnevens voor hen nog eene strafbedreiging noodig is, doch men staat nu eenmaal voor dit feit, en wee hen die deze laatste gering achten.

Een ander, echter niet zoo dikwijls gebezigd, argument der voorstanders is, dat nooit de rechter eene voorwaardelijke veroordeeling moet uitspreken, als blijkt, dat de beklaagde, juist in de hoop er met zulk eene veroordeeling af te komen, een vergrijp heeft gepleegd. Doch men gevoelt, dat dit in 99 van de 100 gevallen in de praktijk onuitvoerbaar is. De eenige persoon, die hieromtrent juiste inlichtingen kan geven, is de beklaagde zelf en die zal zich wel wachten zulke confessies te doen.

In de hier voorafgaande bladzijden heb ik misschien eenigszins den schijn aangenomen, alsof ik de voorwaardelijke veroordeeling niet als eene straf beschouw en met vrijspraak gelijkstel. Daar dit mijne bedoeling niet is, wensch ik nog even hieromtrent nader mijn gevoelen uiteen te zetten. Ik wilde namelijk er op wijzen, dat de groote meerderheid van hen, die tot een vergrijp overgaan, bij het plegen daarvan, of het voornemen daartoe, niet denkt, dat zij later en dan nog wel binnen den eenigszins beperkten termijn gedurende welken de voorwaardelijke veroordeeling werkt 1) wederom een

1) De voorstanders stellen dezen op 3 of uiterlijk 5 jaar,

vergriep zullen plegen. Bij hen blijft dus de meening van vrij te komen, al wordt het vergriep ontdekt, bestaan 1). Ik geloof, dat de hier vermelde opvatting die

waarbinnen volgens de meesten den rechter vrijheid moet worden gegeven.

1) In Weekblad v. h. R. n°. 6161 komt eene niet onbelangrijke illustratie hiervan voor en het verheugt me hier ook een geval uit de praktijk te kunnen mededeelen. Het bericht komt uit Maastricht. „J. H. G. W., oud 20 jaren, geboren en wonende te S., gemeente Z., arrondissement Tongeren, éénmaal veroordeeld, den 22 Jan. '91 tot eene geldboete ter zake van belediging van beambten in functie, alhier vervolgd wegens „oplichting”, in Dec. jl. gepleegd, schrijft in de gevangenis, tijdens zijne voorloopige gevangenhouding, aan zijne moeder: „Hetgene ik u nu hier schrijf aangaande mijn stil verhoor (vooraf ging wat hem was gevraagd en hetgeen hij had geantwoord) moet u maar juist het zelve antwoorden als ze bij u komen, ze kunnen u toch niets maken op het Belge, en als ze u wat kende maken die onder de zes maanden prison heeft en komt in 2 jaren niet meer in Tongeren (zetel der Rechtbank) is toch vrij, dus geene bangen, zeg gelijk ik schrijf en niet te veel of weet zeker dat het mij niets kan verergeren”, enz., en later: „al wat gij niet zeker weet dat mij profijt doet zegt dan maar ik weet het niet en wees niet bevreesd, zij kunnen u niets maken op Belge en nog meer de eerste straf onder 6 maanden is toch vrij op Belge, als zij wat kunde maken, als men 2 jaar niets meer heeft gedaan” en beklagde, na toevallige ontdekking van dezen brief, die niet aan zijne bestemming kwam, hierover gehoord, zeide: „dien brief geschreven te hebben, opdat zijne moeder niet uit angst van zelve gestraft te worden de schuld op hem zou leggen en hij dan dientengevolge zwaarder zou worden veroordeeld”. Die brief strekt nl. om zijne moeder te bewegen

der groote hoop zal zijn, al ontken ik niet, dat de voorwaardelijke veroordeeling eene straf is 1).

Daarentegen zal zij voor sommigen juist eene groote straf zijn 2), veel grooter dan enkele dagen hechtenis, terstond na het plegen ondergaan, wanneer zij, als reeds het geringe vergriep, dat zij pleegden, bijna is vergeten, nog steeds als een ondragelijk juk op hunne schouders de voorwaardelijke veroordeling gevoelen als eene zekere schande, die hun zoolang blijft aankleven. En het voornaamste is, dat een volgend vergriep, al is het nog zoo gering, al is het (volgens sommigen) eene lichte overtreding, waarin men, zonder zelfs bepaald onvoorzichtig te zijn, vooral in den tegenwoordigen tijd met al zijne politie-reglementen, toch zoo licht kan vervallen, al staat dit

dat zij, gehoord, zoude verklaren, dat zij de brieven, die bij de oplichting hadden gediend, had geschreven.

1) Enkele der warmste en kundigste voorstanders der voorwaardelijke veroordeeling ontkennen wel is waar zelve, dat ze eene straf is, zoo o. a. Prof. van Hamel die in de vergadering der Juristen-vereening (Handelingen p. 139) zeide: „de voorwaardelijke veroordeeling is geene straf en wil geene straf zijn. Dat is juist haar deugd! Dit is echter blijkbaar niet de opvatting van het meerendeel der voorstanders.

2) Voor sommigen is reeds het feit, dat ze voor den rechter moesten komen, genoeg om zich voor goed van een vergriep te onthouden, ja voor velen is het feit, dat ze een vergriep begingen, reeds genoeg om daartoe te komen, hunne wroeging brengt hen weer op het goede pad, doch eene dergelijke straf of niet-straf, die soms reeds voldoende zou zijn, mag nimmer in toepassing gebracht worden, omdat, zooals men zag, het zou zijn ten koste van het algemeen belang en de onmisbare kracht van de strafwet.

vergriep met het vroegere in niet het minste verband, toch tevens de toepassing en uitvoering der eerste straf meebrengt.

Sommige voorstanders erkennen het ongcijmde hiervan en willen dan *of* zooals de Belgische wet, die zegt: „La condamnation sera comme non avenue si, pendant ce délai, le condamné n'encourt pas de condamnation nouvelle pour *crime* ou *délit*”, dat eene veroordeeling wegens overtreding zonder invloed blijft op de voorwaardelijke veroordeeling, *of* den rechter in dezen volkomen vrijheid geven. Sommigen willen zelfs, dat de rechter voor de tweede maal wecr voorwaardelijk zal kunnen veroordeelen!

De voorwaardelijke veroordeeling brengt dus, zooals ik meen aangetoond te hebben, mee dat de zoo volkomen onmisbare kracht van de strafwet uiterst wordt verslapt. De gevolgen van het feit, dat eene strafwet de mogelijkheid openlaat vrij te komen al wordt het vergriep ontdekt en geconstateerd, zijn niet te overzien. Is het niet boven alles plicht eenen eersten stap op den verkeerden weg te voorkomen, omdat wie één stap deed zoo licht ook tot eenen volgenden overgaat? En al gaat men niet tot eenen tweeden stap over, is het dan nog te verdedigen, dat de staat, die nu krachtige voorzorgen neemt om den eersten stap te voorkomen, die voorzorgen loslaat? Wanneer misschien aan sommigen, die voor het eerst een vergriep pleegden, de voorgestelde regeling ten goede kan komen, is het geoorloofd die in te voeren, wanneer ze voor het algemeen eene schadelijke werking heeft?

Mijne vraag op p. 26 „mag dit bezwaar gelden?” herhaal

ik hier en nu durf ik er een beslist ontkennend antwoord op geven, omdat ik overtuigd ben, dat het doel, enkelen te redden, nimmer mag verkregen worden door middelen, die in de maatschappij zelve een bederf doen insluipen; onder welke middelen de voorwaardelijke veroordeeling moet worden gerangschikt. Mr. de Sitter 1) vestigt er vooral de aandacht op, dat de voorwaardelijke veroordeeling krachtig inwerkt op eergevoel en eigenbelang van den veroordeelde; — ik wensch er op te wijzen, dat daartegenover een oneindig veel grootere factor staat, n. l. de slechte inwerking door die straf op hen, die zich anders van een vergrijp geheel zouden onthouden hebben. 2)

Waar ik mij zoo beslist onder de tegenstanders schaar, zou ik toch niet gaarne verdacht worden van gebrek aan waardeering voor de goede bedoelingen van velen, die

1) S. c. p. 63.

2) Vgl. Prof. Rolin in *Revue de droit international* 1891, XXIII. p. 438—440. Ik vestig de aandacht op de volgende woorden: „Mais quelle a dû être l'effet de ces condamnations conditionnelles sur ce public nombreux et passablement suspect qui se presse aux audiences correctionnelles et de police? Qu'a-t-il dû se dire? Einmal ist keinmal, une première infraction ne compte pas.” Le système implique donc une excitation, un encouragement à commettre un premier délit, pourvu qu'il ne soit pas trop grave. Et il faut ne pas avoir suivi les audiences correctionnelles pour ne pas savoir combien les masses sont promptes à se laisser aller à cette illusion que si la peine ne doit pas être exécutée, ce qui dépend du bon vouloir du condamné pendant un temps limité, il ne reste rien de la condamnation.

de voorwaardelijke veroordeeling alleen aanprijzen, omdat er personen zijn wien men, niettegenstaande hunne schuld, gaarne de gevangenis zou sparen. Speciaal vrouwen en kinderen, die nog een ongerept verleden hebben, die wellicht door eenen droevigen drang der omstandigheden tot misdrijf zijn vervallen en voor wie genade eene oorzaak van wederopheffing kan zijn. Het is een gevoelsargument, maar daarom juist krachtiger werkend op de publieke opinie, omdat het door een edel, eerbiedwaardig gevoel wordt ingegeven, dat gelukkig nog groote macht bezit op de publieke opinie, al is het toegeven daaraan gevaarlijk en af te raden. Dit doel was in werkelijkheid de oorsprong der instelling in Engeland en is daar nog overwegend bij de toepassing. Het is een soort van vaderlijke zorg voor het lot van misdeelden, die misschien aan den rand van eenen afgrond staan, waarvan ze nog te redden zijn. Een zeer schoon denkbeeld, maar dat aan den rechter eene taak toekent, die hem niet toekomt en door hem niet kan worden vervuld zonder buiten zijn terrein te treden. De attributen van onze rechterlijke macht, in tegenstelling van de Engelsche, veroorlooven hem niet genade voor recht te doen gelden. Dit is de zaak van den soeverein en van de uitvoerende macht. En aan deze moet ze blijven. Zij heeft de middelen om dat edele denkbeeld te verwezenlijken 1°. in het recht van gratie 2°. in het recht eene vervolging achterwege te laten, waar het staatsbelang haar niet vordert, veeleer verbiedt. Wat dit tweede punt betreft, bestaat er in het buitenland o. a. in Duitschland een bezwaar, dat ook ten onzent niet opgaat,

tegen de heerschende wettelijke regeling. Zelden wordt dit door de schrijvers en voorstanders overgeslagen, om met te meer kracht op invoering der voorwaardelijke veroordeeling te kunnen aandringen. Er heerscht n.l. het zoogenaamde Legitimitätsprinzip, volgens hetwelk het Openbaar Ministerie elk vergrijp, dat hij ondekt, moet vervolgen, al oordeelt het zelf, dat het algemeen belang de vervolging niet eischt. De gevolgen van dit stelsel zijn ongelukkig. Tal van nietige vergrijpen komen voor den rechter, die daarop wel zooveel mogelijk eene zeer geringe straf toepast, maar toch de bezwaren daardoor niet kan wegnemen. Zelfs moet hij, met het oog op de Duitsche wet, dikwijls tot eene vrijheidstraf overgaan. Hierdoor wordt geheel onnoodig een zeer groot aantal in de gevangenis gebracht en het is niet te verwonderen, dat men op middelen zint om aan dezen onhoudbaren toestand een einde te maken. Ten onzent echter ontbreekt gelukkig, zooals we zagen, dit motief geheel.

IV.

Heb ik er dus reeds de aandacht op gevestigd dat de beschouwingen over de bestaande wetten uiterst overdreven zijn, dat aan de kracht der strafwet een zware slag zou worden toegebracht, toch zijn de bezwaren tegen de nieuwe instelling niet uitgeput.

Reeds meer is de aandacht gevestigd op de geschie-

denis, die ons leert, dat in den beginne de staat, vooral daar ze weinig georganiseerd was, zich niet met de vervolging van hen, die een vergrijp pleegden, bemoeide. Toen stelde de beleedigde zelf alles in het werk om eene vergoeding te krijgen. Dikwijls ook steunde hem zijne familie, die dan vaak in eenen oorlog werd gewikkeld met de familie van den beleediger en met kracht van wapenen recht trachtte te krijgen. Eerst langzamerhand komt de verandering. Bij meer en meer vergrijpen trekt de staat de vervolging aan zich, omdat zij overtuigd wordt, dat door zulk een vergrijp de rechtsorde in gevaar wordt gebracht. Eindelijk belast zich de staat met de vervolging van alle vergrijpen, slechts nu en dan afhankelijk gesteld van eene klacht van eenen particulier en sluit daarnevens private vervolging uit, ja verbiedt ze.

Zoo is het thans; wordt aan iemand onrecht aangedaan, dan is het hem niet geoorloofd zelf te straffen en door eene duchtige les herhaling te voorkomen, maar de staat neemt het voor hem op. Wat is nu het gevolg van eene voorwaardelijke veroordeeling van den onrechtpleger? Stel: iemands dochter was ontvoerd, geschaakt, de dader werd ontdekt en voor hij ontvluchten kon, gegrepen. Hij komt voor den rechter en deze, geene zwarte vlekken in zijn verleden ontdekkende, vindt termen om eene voorwaardelijke veroordeeling uit te spreken. De vader ziet den ellending, die al zijn geluk verstoorde, die misschien niet licht een tweede vergrijp zal plegen, wederom op vrije voeten, ongestoord voortleven. Zal zich niet eene hevige verontwaardiging van hem meester maken? En al beheerscht

hij zich genoeg om niet zelf eenen strijd met hem aan te binden, toch gaat bij hem de eerbied voor de strafwet verloren. En al heeft hij misschien zulk een hoog zedelijk peil bereikt, dat hij geneigd is hem te vergeven, bij de groote meerderheid van het volk, ieder zal dit toegeven, is dit niet het geval en voor haar is de strafwet geschreven, haar moet ze, wil ze aan haar doel beantwoorden, eerbied inboezemen.

Het doel, aan de volmaking der menschheid mee te werken, kan eene strafwet niet bevorderen of bereiken, als zij niet past bij de maatschappij zooals die heden is en daarom meen ik, dat dit bezwaar ruimschoots overweging verdient. Voor eene ideale maatschappij van volmaakte menschen is eene strafwet niet gemaakt, daar is ze ook onnoodig. Maar in de maatschappij, waarin wij nu eenmaal leven, zou ze haar doel missen, wanneer ze bevorderde, dat men weer zelf zijn recht zocht. Het gevoel dat hij, die schade aanbrengt, deze moet vergoeden en daarvoor moet boeten, is te natuurlijk en te algemeen om weg te cijferen. De gedachte aan wraak wil ik niet vergoelijken, zij is eene onedele; maar hier is toch een natuurlijk gevoel, dat haren grond niet zuiver in onedele elementen heeft. Ten deele althans heeft het eenen grond in verontwaardiging over het onrecht en waar dit onrecht ons zelve heeft getroffen, in een gevoel van zedelijke vermindering zoolang dat onrecht zegevierend blijft. Onze betere natuur moge ons dwingen te vergeven en daarin bevrediging vinden, ze kan deze alleen vinden als die vergeving onze eigene daad is, niet als ze door een ander geschiedt en ons wordt opgedrongen. De staat

moet ook dat gevoel eerbiedigen en waar hij alle eigen richting verbiedt, in zijn eigen belang rekening houden met het gevoel van ergernis of verontwaardiging, wanneer straffeloos een onrecht gepleegd wordt.

Dit punt werd ook aangeraakt op de eerste vergadering der Int. Krim. Vercin. te Brussel toen Garofalo, dit bezwaar inziende, een voorstel deed de uitspraak van eene voorwaardelijke veroordeeling te doen afhangen van den wensch van den door het misdrijf getroffene. Dit voorstel werd terecht verworpen, maar wel is de vraag gerechtvaardigd, welke bevredigende indruk de voorwaardelijke veroordeeling op de slachtoffers van het onrecht moet maken, als men ziet, dat men in België haar reeds toepaste op 3353 veroordeelingen wegens diefstal, 255 wegens verduistering en oplichting, 3 wegens verwonding met doodelijk gevolg, 7 wegens poging tot verkrachting, 103 wegens overspel, 123 wegens schending der eerbaarheid, 193 wegens aanranding der zeden, 250 wegens laster en smaad etc. In Frankrijk werd ze blijkens berichten in de dagbladen reeds toegepast op eene veroordeeling wegens verduistering van eenen kassier, die met de hem toevertrouwde gelden zijner cliënten en daaronder verschillende instellingen van liefdadigheid, was op den loop gegaan!

V.

Bij het voorafgaande wccs ik er reeds op dat de toepassing vermoedelijk eene zeer ruime maar tevens eene zeer ongelijke zal zijn. Hier zal ik iets nader de gevolgen nagaan en onderscheiden de toepassing bij den rechter en die bij het Openbaar Ministerie.

De rechter zal misschien in den beginne trachten een onderzoek naar des beklaagden vroeger leven in te stellen. Maar zal het niet bij een „trachten” blijven, zal niet spoedig de onmogelijkheid, zulk eenen plicht conscienticus waar te nemen, blijken? Het zal voor hem reeds eene bijna onmogelijke inspanning zijn te weten te komen of niet eens elders ten laste van den beklaagde een vonnis is geweest, maar hoe zal hij op de hoogte komen van het meer intieme leven van beklaagde? Van waar zal hij eensklaps zulk eene groote menschenkennis moeten halen? Hoe weinig weet men dikwijls van het vroegere leven van eenen kennis, met wien men jaren lang reeds heeft omgegaan en wat zal dan de rechter kunnen weten of informeeren omtrent hem, dien hij voor het eerst van zijn leven ziet!

Dat bij een groot misdrijf, een weinig voorkomend ernstig geval, een streng onderzoek naar het vroegere leven gedaan wordt, spreekt van zelf, maar, waar men ook dan reeds vaak met ernstige bezwaren en eene bijna onmogelijke taak te kampen heeft, hoe zal dit in praktijk gebracht worden bij elk individu, die ook maar een zeer gering vergrijp pleegde en dat wel bij het enorme aantal „zaken” dat aan 's rechters oordeel onderworpen

wordt. Hoeveel malen zal bij ons het corps van rechters verdubbeld moeten worden, voor ook maar eenigszins en dan nog slechts zeer gebrekkig, aan dezen eisch kan voldaan worden?

Men ziet, de rechter wordt eenvoudig voor eene onmogelijke taak geplaatst en het gevolg kan niet uitblijven. De voorwaardelijke veroordeeling zal bij lichte vergripen bijna zonder uitzondering mechanisch worden toegepast; en dan klemmen nog te meer de bezwaren, hierboven omtrent de verslapping van de kracht der strafwet uiteengezet.

Bovendien al was er nu eens een college, dat toch met benijdenswaardigen ijver bij ieder minste vergriep het karakter van den dader en zijn verleden trachtte uit te vorschen, mag dan niet het bezwaar worden geuit 1) dat de meer gegoede standen een streepje voor zullen hebben, een verschijnsel te gevaarlijker omdat, vooral in onzen tijd, afgunst en ontevredenheid zoo licht alles aangrijpen wat de schijn heeft van bevoorrechten. Boven laster zij men verheven, maar men behoede zich en vermijde alles wat met enig recht voedsel aan de leiders der gemakkelijk op te ruien schare zou kunnen geven. Dat de gegoede standen licht een streepje voor zullen hebben, zeide ik, omdat zij meer algemeen bekend zijn en lichter voetstoots voorwaardelijk zullen veroordeeld worden. Zij kunnen zich meer dan de anderen laten schoon wasschen door eenen deskundige, eenen advocaat, die goede getuigen

1) Zonder ook maar eene enkele smet op de goede trouw van het college te willen werpen voer ik dit aan.

en getuigschriften weet te voorschijn te brengen, zijn dus beter in de gelegenheid hun verleden te doen kennen 1), terwijl omtrent het verleden bij de minder gegoede klassen zoo dikwijls onzekerheid zal heerschen.

En bovendien nog in een ander opzicht hebben de meer gegoeden voor. Het is bekend dat onder hen betrekkelijk zelden een vergrijp gepleegd wordt. Pleegt nu een van hen zulk een vergrijp voor het eerst, terwijl zijn gedrag vroeger niets te wenschen overliet, dan is hij er zeker van eene voorwaardelijke veroordeeling te zullen verkrijgen, terwijl voor hem niet licht binnen de 2, 3 of hoogstens 5 jaar omstandigheden zich zullen voordoen, waardoor hij wederom een vergrijp begaat. Ook zal het duel b. v. door hem steeds straffeloos worden gepleegd, de straf tegen het duel bedreigd zal zonder eenige uitwerking zijn. Want hoeveel menschen zullen meer dan eens in hun leven duelleeren?

Is dus de toepassing door den rechter aan zeer groote bezwaren onderhevig, niet minder moeielijkheden onder vinden wij bij het Openbaar Ministerie. Dit zal steeds, bij het minste vergrijp, al het slechte van eenen persoon, ook dat, hetwelk niets met het vergrijp te maken heeft, moeten opzoeken en oprakelen, zal dus telkens schandaal-processen in het leven moeten roepen. Want vermijdt hij deze, dan zal vaak eene niet verdiende voorwaardelijke veroordeeling worden uitgesproken. Doch er is meer. Het is uiterst ontmoedigend voor het Openbaar Ministerie, als het vooruit weet, dat, na al de inspanning

1) Vgl. Weekblad van het Recht n°. 6141.

van eene vervolging, toch slechts eene voorwaardelijke veroordeeling zal uitgesproken worden. Meer dan eens zal het dan liever de vervolging achterwege laten.

En nog eerder zal de ijver der *politie* verslappen. Om één geval te noemen: de politie weet, dat iemand een strooper is, zij heeft er echter, zooals zoo dikwijls gebeurt, geene bewijzen voor. Ze beijvert zich nu dag in dag uit om eindelijk den man op heeterdaad te kunnen betrappen. En waarvoor blijkt, waarvoor weet zij vooraf, dat al dat nachtwaken, al dat nasporen heeft gediend? Om te zien dat de uitspraak eene voorwaardelijke veroordeeling is! Men gevoelt dat dan de ijver moet gaan kwijnen.

En welk nut, welke kracht zal dan de in het dagelijksch leven zoo dikwijls voorkomende vermaning der politie, die dreigt bij eene volgende betrapping procesverbaal te zullen opmaken, uitoefenen, als men vooraf weet veel kans te hebben dat men zelfs bij eene volgende betrapping en procesverbaal nog geen stoffelijk leed zal ondervinden?

Maar er is meer. Het gevolg van de invoering der voorwaardelijke veroordeeling, de voorstanders erkennen dit zelve, zal zijn dat het niveau van den opgelegden straftijd zal stijgen 1). Waar nu bij eene veroordeeling

1) Prof. v. Liszt concludeert zelfs tot „die Erhöhung des Mindestmaßes der Gefängnisstrafe auf sechs Wochen! Garofalo gaat nog verder: „il faudrait (zegt hij) établir un minimum de six mois ou moins pour toute peine de réclusion, d'emprisonnement ou de détention!" Zie zijn rapport voor het Congres van St. Petersburg, Bulletin de la commission pénitentiaire internat. 1890. p. 4.

wegens een gering vergrijp slechts enkele dagen vrijheidsstraf worden opgelegd, zal bij de voorwaardelijke veroordeeling de opgelegde straf veel hooger zijn. Men wil dit om de afschrikking des te meer kracht bij te zetten. Het gevolg zal echter zijn, dat de straffen, uitgesproken als er geene voorwaardelijke veroordeeling is, ook zullen stijgen. De rechter toch zal het ongrijpmd vinden, als hij, wegens een gering vergrijp, den een, met een goed verleden, voorwaardelijk veroordeelt tot eene week hechtenis b. v. en den ander wegens hetzelfde vergrijp, omdat hij zeer zwarte vlekken in diens verleden ontdekte, terstond tot drie dagen.

Ik geloof dus dat er ook eene onnoodige verzwareing der straffen met de invoering der voorwaardelijke veroordeeling zal gepaard gaan en dit is schadelijk, omdat geringe straffen, met de zekerheid echter dat ze zullen ten uitvoer gelegd worden, te voren volkomen voldoende waren. En bovendien de bezwaren tegen onze vrijheidsstraffen o. a. dat de veroordeelde zijne kostwinning zou verliezen, nemen toe als men zijne straf meer dan verdubbelt. Velen zouden dus tengevolge dezer innovatie naar evenredigheid te hard gestraft worden.

Eene groote grief is mijns inziens ook dat er bijna geen verband bestaat tusschen het vergrijp en de toepassing der straf. Het heeft geen zin, iemand b. v. na vier jaren te straffen, niet omdat hij vóór vier jaren dat vergrijp beging, maar omdat hij nu een licht vergrijp heeft begaan. De zedelijke invloed van de straf op het karakter zal in veel gevallen hare werking hebben wanneer de straf spoedig op het vergrijp volgt, zij zal bij velen berouw

in het leven roepen, dat toch een van de voornaamste prikkels is, om voortaan beter te leven. Doch wat zal er van elk gevoel van berouw over een lang geleden gepleegd vergrijp overblijven, wanneer b. v. na vier jaren eene vrij zware straf volgt? En welken zedelijken indruk zal het op de massa, op het volksgeweten zou men kunnen zeggen, maken, wanneer een feit dat dank zij de voorwaardelijke veroordeeling bijna ongestraft bleef en door het verloop van tijd als uitgewischt is en vergeten, plotseling na jaren wordt gestraft, omdat een nieuw licht vergrijp, wellicht een culpoos misdrijf, een gevolg van onachtzaamheid, het weer doet oprakelen en nu door eene straf treffen, die destijds billijk, thans onevenredig aan het gepleegde kwaad schijnt, omdat de indruk van dat kwaad is verdwenen en de dader sedert een onberispelijk leven heeft geleid? Het verschijnsel, dat het volk sympathie gevoelt voor eenen bestrafte en hem te hard bestraft waant, zal niet zoo groot zijn, als de straf terstond op de daad volgt.

Men heeft opgemerkt, dat bijna zonder uitzondering de rechters zelve eene mildere straf opleggen, wanneer eerst langen tijd na het vergrijp de vervolging plaats heeft. De voorwaardelijke veroordeeling zou, werd zij hier ingevoerd, deze bijna ieder mensch ingeschapen goede gedachte, die ik met een vergeven zou willen gelijkstellen met de voeten vertreden! Als men dit goede wilde behouden, zoude men den termijn, waarbinnen de voorwaardelijke veroordeeling hare werking uitoefent, nog uiterst moeten bekorten. Maar dit kan niet, omdat bij haar dan het karakter van straf geheel illusoir zou wor-

den, zooals het trouwens eigenlijk nu reeds dikwijls bij de toepassing in België is. Gelijk men weet is daar binnen een maximum van vijf jaren den rechter volkomen vrijheid gelaten en deze blijkt zeer geneigd dezen termijn uiterst kort te stellen.

Uit al dat zoeken van de voorstanders naar eenen juisten termijn, blijkt ook reeds duidelijk, hoe zij in den blinde rondtasten, welk een vaag en gebrekkig systeem zij aanprijzen. Gebrekkig, omdat in werkelijkheid het feit, dat men een tweede vergrijp begaat, nimmer een vast criterium kan zijn van „verharden in het booze, en voortgaan op het eenmaal ingeslagen verkeerde pad” en zulks te minder, wanneer dat tweede vergrijp in hoegenaamd geen verband staat met het eerste.

Aan den eenen kant leggen zij den rechter de onmogelijkheid na te komen verplichting op van een grondig onderzoek naar het karakter van den beklagde en zijne vatbaarheid voor eene voorwaardelijke veroordeeling, — aan den anderen kant dringen zij hem op zonder onderzoek een criterium van boosdoener aan te nemen! Ja, zulk een persoon, die een tweede vergrijp begaat, wordt dikwijls gerangschikt onder de categorie van de beruchte zoogenaamde gewoontemisdadigers.

Mijn werk is onvolkomen, meerdere bezwaren zouden zijn te ontwikkelen, ik gevoel zeer goed dat het onderwerp verre van uitgeput is. Ik vertrouw echter dat men, bij de uitgebreide literatuur, die zich in zoo

korten tijd ontwikkeld heeft 1) en waarbij zoovele autoriteiten in de wetenschap aan weerszijde zich hebben geschaard en hunne overtuiging uitgesproken, ook niet eene volledige behandeling zal hebben verwacht in eene eerste pennevrucht. Het onderwerp had mij bijzonder aangetrokken en daarom, nu de wet mij voorschreef met een proefschrift mijnen academischen loopbaan te besluiten, heb ik gemeend eenige beschouwingen te mogen wijden aan zulk een interessant onderwerp, waaraan zeker de lof van actualiteit niet zal worden ontzegd.

1) Eene volledige opgave van de literatuur achtte ik onnoodig, omdat Mr. Lammers en Mr. van Zanten zich reeds van deze taak hebben gekweten. Ten overvloede verwijs ik naar het overzicht in Mitteil. der Int. Krim. Verein. 2de Jaarg. n°. 3, p. 121 vlg. Tot mijn le dwezen verscheen het werk van Mr. van Zanten eerst, toen het mijne reeds zoo goed als voltooid was, zoodat ik er zelf geen gebruik meer van heb kunnen maken.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Ons recht kent natuurlijke verbintenissen in den zin van juridische verplichtingen.

II.

Het verzuim van de huwelijksafkondigingen in art. 138 B. W. voorgeschreven, heeft geen invloed op de geldigheid van het huwelijk.

III.

Art. 626 al. 1 B. W. bevat een wettelijk vermoeden dat voor tegenbewijs wijken moet.

IV.

Om als onwaardig van een erfenis te zijn uitgesloten, is geen onwaardigverklaring bij vonnis noodig.

V.

Het voorstel van Prof. Moltzer in „Landbouw- en Kapitaalbelegging” om bij wege van dwingend wets-

voorschrift aan den huurder voor de vaste jaarlijksche uitkeeringen, welke hij als zoodanig verschuldigd is, een beneficium competentiae te verzekeren, waardoor zijne aansprakelijkheid zou worden beperkt tot hetgeen de zorgvuldige bewerking van den bodem hem in eenig jaar heeft opgeleverd, na aftrek van de grond- en polderlasten en der door hem voor zaad en mest gemaakte kosten, verdient afkeuring. Art. 1631 B. W. dient behouden te blijven.

VI.

De bewijskracht der koopmansboeken (Art. 10 K.) strekt zich uit tot leveringen van den eenen koopman aan den anderen in privé gedaan.

VII.

De aansprakelijkheid des vervoerders (Art. 91 K.) vloeit voort uit de vervoerovereenkomst, niet zoogenaamd uit de wet alleen.

VIII.

Art. 1 van het Ontwerp eener wet op het faillissement (Staatscommissie) geeft terecht aan het Openbaar Ministerie in 't algemeen de bevoegdheid om bij requisitoir faillietverklaring te verzoeken.

IX.

Het accord bij faillissement is eene overeenkomst.

X.

De Curator in een faillissement is geen „derde”, maar vertegenwoordiger van de schuldeischers en van den failliet.

XI.

Echtscheiding kan ook op de enkele bekentenis van den gedaagde worden uitgesproken.

XII.

In zaken van koophandel verdient de rechtspraak door rechtsgeleerde rechters de voorkeur boven die door leeken.

XIII.

De voorwaardelijke invrijheidstelling is te beperkt toegelaten in ons Wetboek van Strafrecht.

XIV.

Terecht bepaalt zich art. 47 n°. 2 Wb. van Strafrecht tot een opsomming van de middelen tot uitlokking.

XV.

De tweeledige verdeling in misdrijven en overtredingen is eene principieele.

XVI.

Met „andere bewijsmiddelen” in art. 403 Wb. v. Sv. wordt bedoeld „andere bewijsmiddelen als de bekentenis.”

XVII.

De persoon die tot secretaris eener gemeente wordt benoemd moet den ouderdom van 23 jaren hebben bereikt, meerderjarigheid door huwelijk of venia aetatis komt hier niet in aanmerking (Art. 96 Gem. W.)

XVIII.

Afgetreden doch herkozen raadsleden, wethouders zijnde, moeten als zoodanig herkozen worden, al is ook hun dienstdtijd als wethouder niet verstreken (Art. 79 Gem. W.)

XIX.

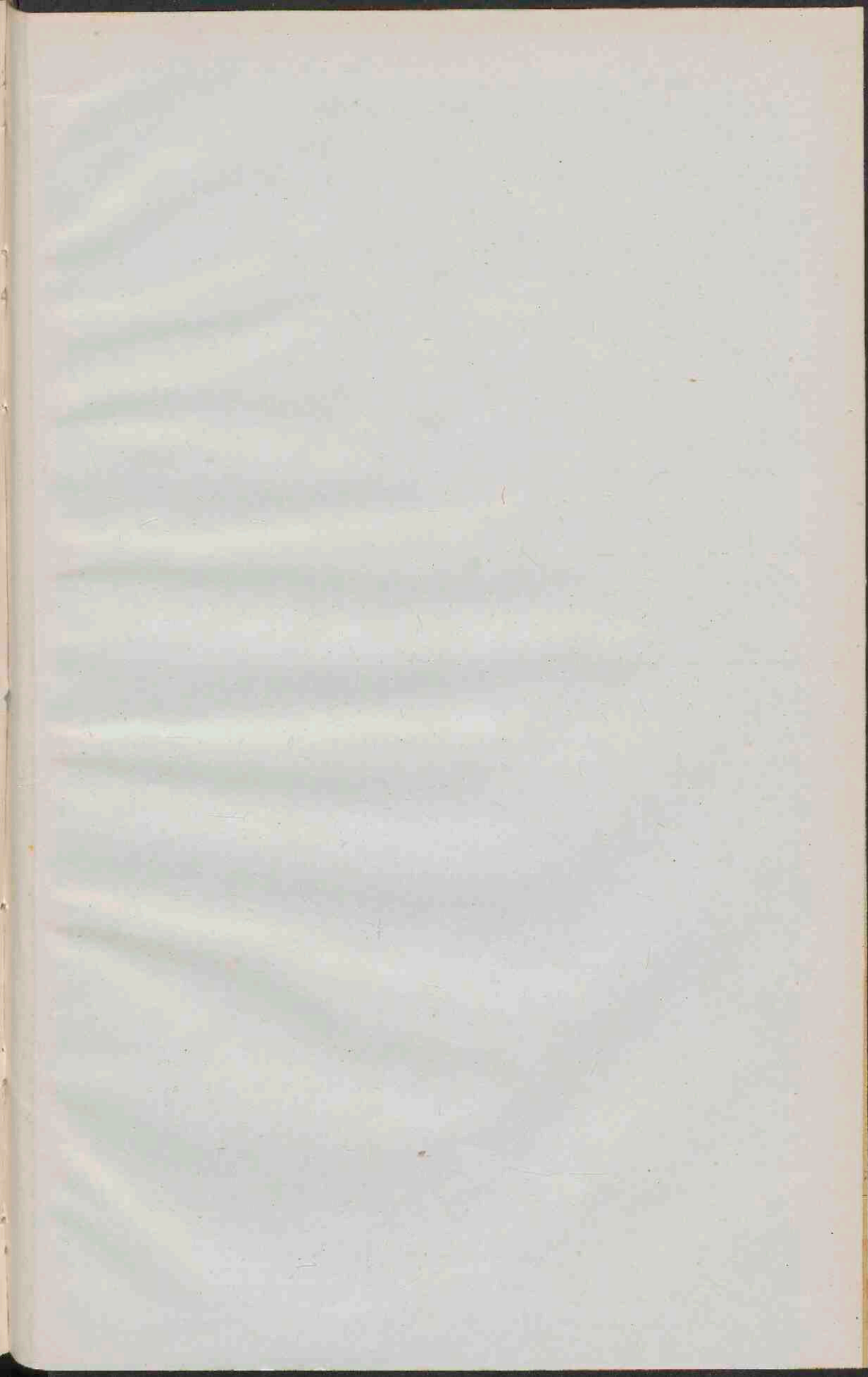
De Gemeenteraad kan veiligheidsmaatregelen voorschrijven ten aanzien van alle openbare straten en wegen, dus ook van rijkswegen. (Art. 135 Gem. W.)

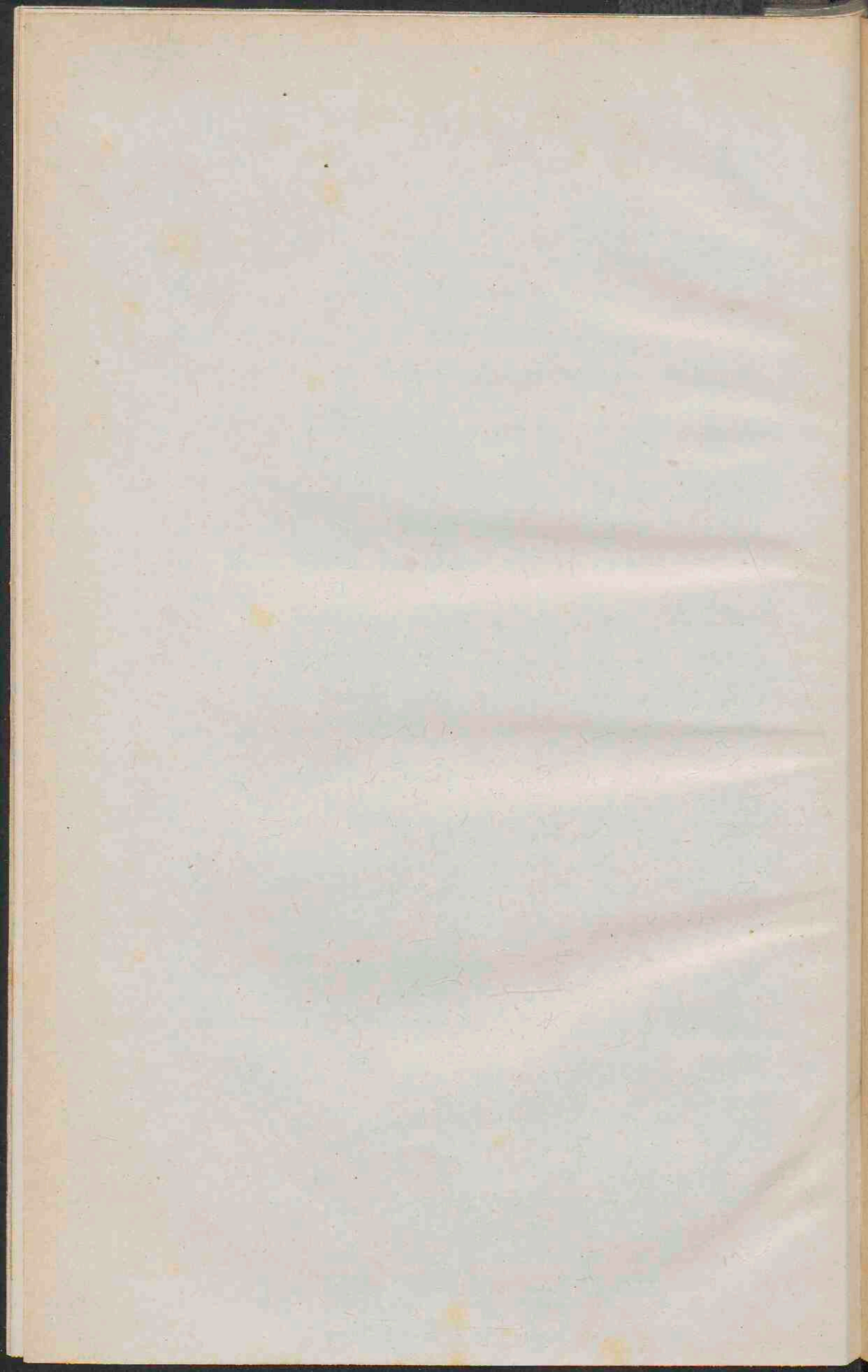
XX.

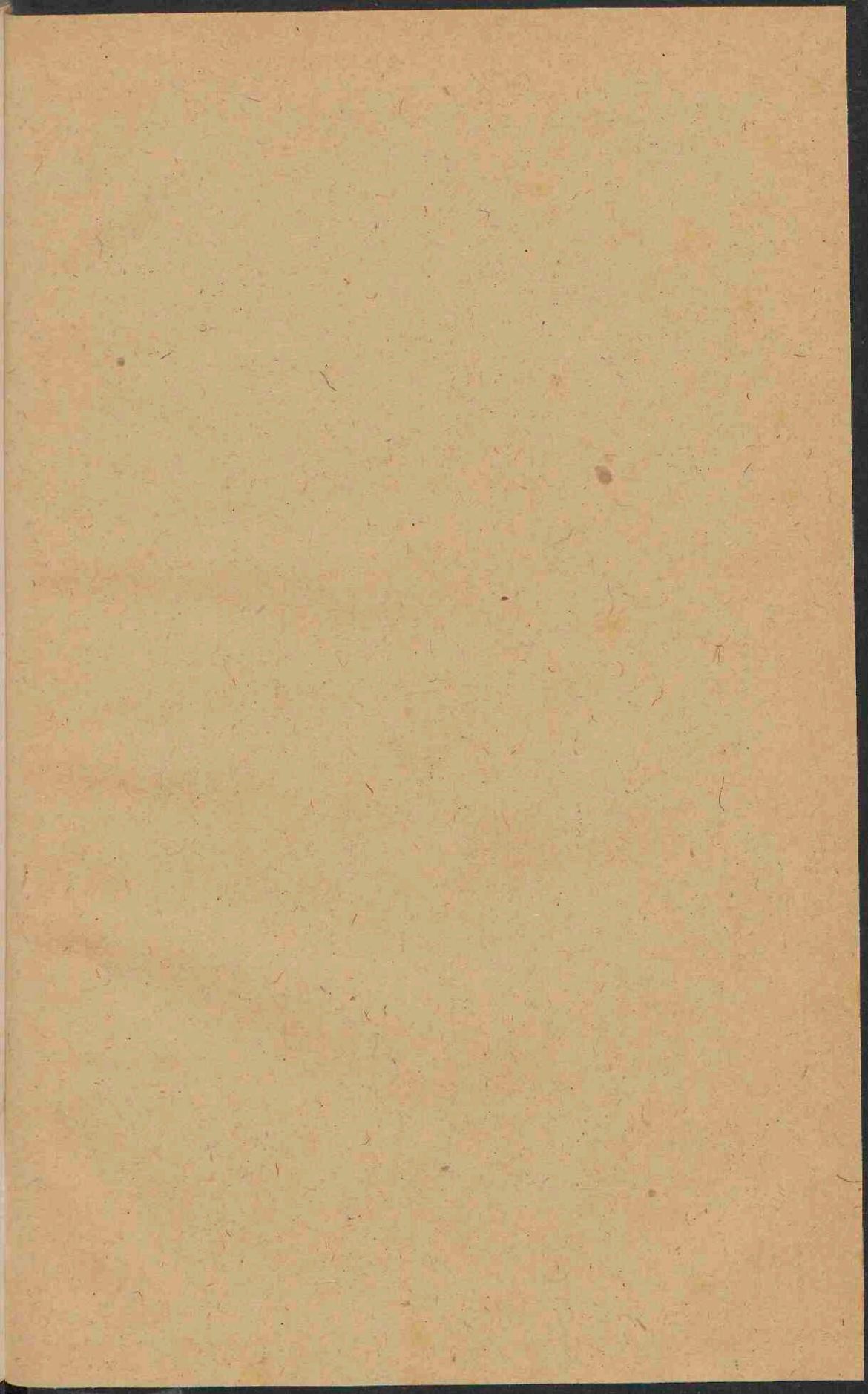
Staatsloterij behoort zoo spoedig mogelijk te worden afgeschaft.

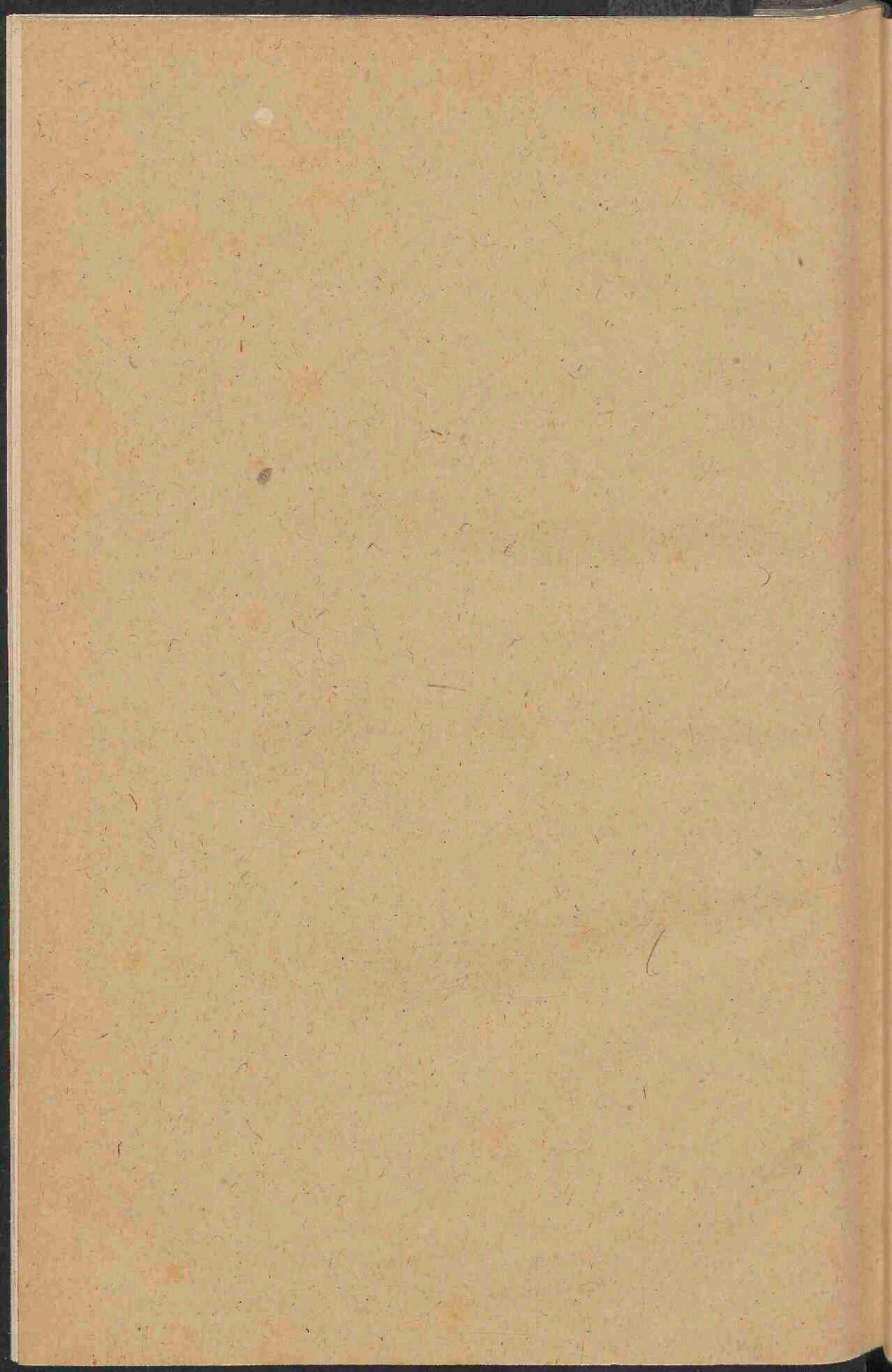
XXI.

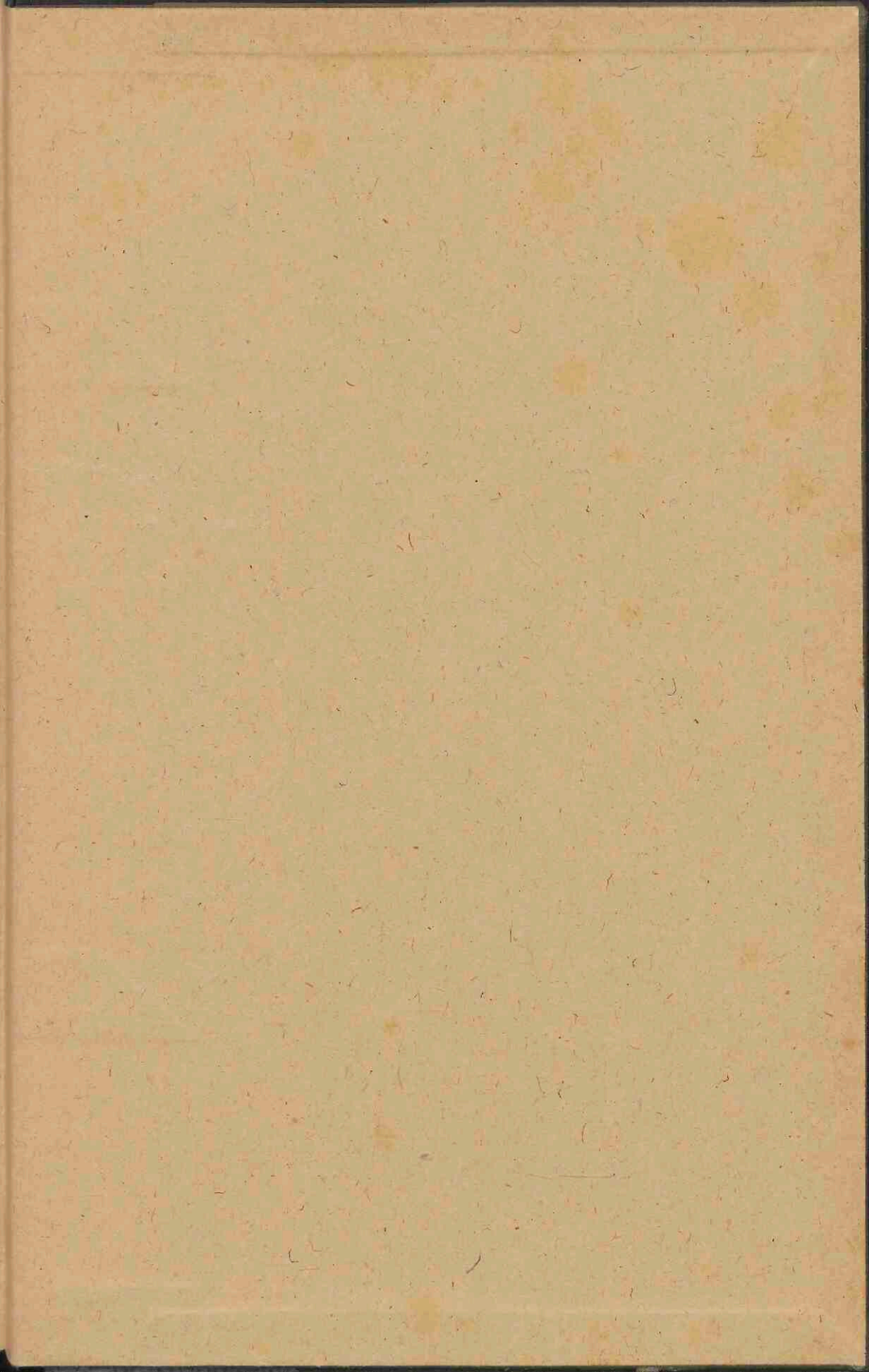
Het verdient afkeuring dat onze wet nog vestiging van tienden toelaat.

A.
1